

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

Допускається до захисту:
завідувач кафедри міжнародних
економічних відносин, доктор
економічних наук, професор
_____ Марина САВЧЕНКО
«____» _____ 2024 р.

Перспективи поглиблення інтеграційних процесів у світі

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
Освітньо-професійна програма «Міжнародний бізнес. Бізнес-переклад»

Комплексна кваліфікаційна (бакалаврська) робота

Частина 1. Виклики та перспективи економічної інтеграції в країнах ASEAN

Виконавець: Олександра КВАСНИЦЬКА
Науковий керівник: Марина САВЧЕНКО

Частина 2. Міжнародні інтеграційні процеси: виклики та можливості для системи міжнародних економічних відносин

Виконавець: Дар'я ОРИШКО
Науковий керівник: Юлія ІЩУК

Частина 3. Виклики та перспективи економічної інтеграції в країнах Азії

Виконавець: Валерія КАРДЕНАС
Науковий керівник: Марина САВЧЕНКО

Частина 4. Процеси регіональної економічної інтеграції країн ЄС

Виконавець: Тетяна РОМАНЕЦЬ
Науковий керівник: Зорина АТАМАНЧУК

Частина 5. Економічна інтеграція країн Північної Америки

Виконавець: Юлія ОСТАПЕНКО
Науковий керівник: Марія ШКУРАТ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ОРИШКО ДАР'Я ОЛЕГІВНА

Допускається до захисту:
завідувач кафедри міжнародних
економічних відносин, доктор
економічних наук, професор
_____ Марина САВЧЕНКО
« ____ » _____ 2024 р.

**Міжнародні інтеграційні процеси: виклики та можливості для системи
міжнародних економічних відносин**

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
Освітньо-професійна програма «Міжнародний бізнес. Бізнес-переклад»

Кваліфікаційна (бакалаврська) робота

Науковий керівник:
Юлія ІЩУК, доцент кафедри
міжнародних економічних відносин,
доктор філософії, доцент

підпис

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали / за шкалою ЄКТС / за
національною шкалою)
Голова ЕК: _____
(підпис)

АНОТАЦІЯ

Оришко Д.О. Комплексна кваліфікаційна бакалаврська робота *Перспективи поглиблення інтеграційних процесів у світі*. Міжнародні інтеграційні процеси: виклики та можливості для системи міжнародних економічних відносин. Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини. Освітня програма «Міжнародний бізнес. Бізнес-переклад». Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця, 2024.

У комплексній кваліфікаційній (бакалаврській) роботі досліджено історичний розвиток міжнародних інтеграційних процесів; види та форми міжнародних інтеграційних об'єднань. Проаналізовано інтеграційні об'єднання за ключовими показниками. Показано вплив інтеграційних процесів на світову торгівлю та інвестиції. Встановлено переваги та недоліки міжнародної інтеграції; перспективи подальшого розвитку міжнародних інтеграційних об'єднань.

Ключові слова: інтеграційні процеси, міжнародні економічні відносини, торгівля, експорт, імпорт, інфляція, валовий внутрішній продукт, інтеграційні об'єднання, інвестиції, безробіття.

53 с., 4 табл., 14 рис., 1 дод., бібліограф.: 40 найм.

ABSTRACT

Oryshko D. O. Complex qualification bachelor's thesis *Prospects of deepening integration processes in the world*. International integration processes: challenges and opportunities for the system of international economic relations. Specialty 292 International Economic Relations. Educational Program «International Business. Business Translation». Vasyl' Stus Donetsk National University. Vinnytsia, 2024.

The comprehensive qualification (bachelor's) thesis examines the historical development of international integration processes; types and forms of international integration associations. Integration associations are analysed by key indicators. The impact of integration processes on world trade and investment is shown. The advantages and disadvantages of international integration are identified; prospects for further development of international integration associations are outlined.

Keywords: integration processes, international economic relations, trade, exports, imports, inflation, gross domestic product, integration associations, investments, unemployment.

53 p., 4 tabl., 14 fig., 1 application, bibliography: 43 items.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1 ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ТА ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	8
1.1 Історичний розвиток міжнародних інтеграційних процесів	8
1.2 Теоретичні основи міжнародної інтеграції	10
1.3 Класифікація видів та форм міжнародних інтеграційних об'єднань	13
РОЗДІЛ 2 ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ОБ'ЄДНАНЬ	17
2.1 Аналіз переваг та недоліків міжнародної інтеграції.....	17
2.2 Порівняльний аналіз інтеграційних об'єднань за ключовими показниками.....	23
2.3 Вплив інтеграційних процесів на світову торгівлю та інвестиції....	32
РОЗДІЛ 3 ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ МІЖНАРОДНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ДЛЯ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	44
3.1 Роль міжнародних інтеграційних процесів у зміцненні міжнародних економічних відносин	44
3.2 Сучасні виклики розвитку інтеграційних об'єднань	46
3.3 Перспективи подальшого розвитку міжнародних інтеграційних процесів.....	49
ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі міжнародних економічних відносин спостерігається значний ріст інтересу окремих країн до міжнародної економічної інтеграції. Це є наслідком поглиблення міжнародного поділу праці та зростання ступеня інтернаціоналізації економічного життя. Міжнародні інтеграційні процеси створюють нові можливості та виклики для учасників світової економіки. Розуміння впливу інтеграції на міжнародну економіку допомагає урядам, підприємствам і міжнародним організаціям розробляти ефективні політики, стратегії та рішення для взаємодії на світовому ринку. Міжнародні інтеграційні процеси можуть створювати нові ринки, ресурси та можливості для розвитку, але вони також можуть призвести до конкуренції та економічних труднощів.

Процес глобалізації нерозривно пов'язаний з формуванням інтегрованих коаліцій та альянсів у всіх регіонах світу, які з часом переростають в економічні, політичні та військові блоки. Країни поступово втрачають здатність самостійно вирішувати складні економічні, соціальні, екологічні, науково-технічні, політичні та інші проблеми і об'єднують зусилля з іншими країнами, часто сусідніми. Місцеві громади мають більше можливостей протистояти новим викликам 21-го століття. Глобалізація, процес формування єдиної світової економіки, та регіональна інтеграція, що має на меті формування єдиного регіонального комплексу, є взаємопов'язаними явищами. Інтеграційні коаліції трансформуються в міжнародні організації різних форм, типів і структур.

Для багатьох підприємств міжнародні інтеграційні процеси мають прямий вплив на їхню конкурентоспроможність, можливості розширення ринків і ризики. З урахуванням цих факторів, дослідження міжнародних інтеграційних процесів та їх впливу на систему міжнародних економічних відносин є актуальним і важливим для розуміння сучасної світової

економічної динаміки і прийняття раціональних рішень на рівні уряду підприємств та інших учасників міжнародного ринку.

Питанням вивчення розвитку міжнародного інтеграційного середовища присвячено значна кількість наукових досліджень. Ці питання досліджують зарубіжні та вітчизняні вчені: Тунян А.Т. [2], Козик В.В., Пайкова Л.А., Давиденко Н.Б. [3], Ортіна Г. [8], Леківський В.М., Антоненко В. [10], Лук'яненко Д.Г. [15; 19], Безрукова Н.В., Джерка Н.В. [22], Герст П., Томсон Г. [32] та багато інших.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо перспектив поглиблення інтеграційних процесів у світі у контексті системи міжнародних економічних відносин.

Завдання дослідження:

- охарактеризувати історичний розвиток міжнародних інтеграційних процесів;
- описати теоретичні основи міжнародної інтеграції;
- дослідити види та форми міжнародних інтеграційних об'єднань;
- встановити переваги та недоліки міжнародної інтеграції;
- проаналізувати інтеграційні об'єднання за ключовими показниками;
- оцінити вплив інтеграційних процесів на світову торгівлю та інвестиції;
- визначити роль міжнародних інтеграційних процесів у зміцненні міжнародних економічних відносин;
- описати сучасні виклики та загрози для інтеграційних об'єднань;
- узагальнити перспективи подальшого розвитку міжнародних інтеграційних об'єднань.

Об'єкт дослідження – розвиток інтеграційних процесів у країнах світу.

Предмет дослідження – вплив міжнародних інтеграційних процесів на систему міжнародних економічних відносин.

Інформаційна база дослідження: наукові статті з економіки,

міжнародних відносин, політичної економії та міжнародної торгівлі, економічні бази даних, які містять інформацію про міжнародну торгівлю, інвестиції, економічні показники, дані міжнародних організацій, публікації у наукових журналах та збірниках конференцій.

Методи: при написанні кваліфікаційної роботи було використано такі загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, як систематизація, логічне узагальнення, групування формулювання висновків з проведених досліджень, методи економічної статистики даних для характеристики розвитку певних економічних факторів, метод PEST аналізу.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів. Робота допомагає розкрити та проаналізувати основні теорії, концепції та моделі міжнародної інтеграції, що лежать в основі формування економічних блоків та альянсів, допомагають зрозуміти, як міжнародні інтеграційні процеси впливають на глобальну економіку, торгівлю, інвестиції та економічну безпеку. Результати роботи можуть сприяти зміцненню міжнародних відносин шляхом виявлення нових можливостей для співпраці між країнами та регіонами. Дослідження дозволяє бізнес-лідерам аналізувати та прогнозувати вплив міжнародної інтеграції на їхні підприємства, а також розробляти стратегії для міжнародного ринку.

Апробація результатів дослідження. Праці XXIV Всеукраїнської наукової конференції студентів та молодих вчених «Проблеми розвитку соціально-економічних систем в національній та глобальній економіці» (м. Вінниця 18 квітня 2024р.).

Структура кваліфікаційної (бакалаврської) роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, 14 рисунків, 4 таблиці, висновків, списку використаних джерел із 40 найменувань. Загальний обсяг роботи становить 53 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ТА ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ

МІЖНАРОДНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

1.1 Історичний розвиток міжнародних інтеграційних процесів

Інтеграція, в широкому розумінні, означає формування нового цілого з раніше роз'єднаних складових. Цей процес полягає в об'єднанні та злитті частин в одне ціле [2]. Інтеграційне об'єднання - це організація, яка об'єднує кілька країн з метою вирішення спільних питань та досягнення спільних цілей. Такі об'єднання можуть включати різні аспекти співпраці, такі як економічна, політична, соціальна або культурна співпраця.

Історичний розвиток міжнародних інтеграційних процесів є дуже складним і тривалим. Основні етапи можна розділити на кілька періодів:

- початок 20-го століття: вважається, що міжнародні інтеграційні процеси розпочалися на початку 20-го століття. Одним з перших прикладів є Центральна асоціація, створена в 1866 році для регулювання міжнародної торгівлі в Європі. Однак справжній початок процесу міжнародної інтеграції припадає на міжвоєнний період;
- міжвоєнний період: після Першої світової війни, яка спричинила значні руйнування в Європі, було необхідне економічне та політичне відновлення. Почали створюватися перші міжнародні організації, такі як Ліга Націй;
- після Другої Світової війни: почали засновуватись нові міжнародні організації, такі як Організація Об'єднаних Націй (ООН) та Міжнародний валютний фонд (МВФ). Також були сформовані перші регіональні інтеграційні блоки, такі як Європейське об'єднання вугілля і сталі (ЄОВС) та Європейське економічне співтовариство (ЄЕС), попередник Європейського Союзу;
- кінець 20-го - початок 21-го століття: цей період характеризується розширенням міжнародних інтеграційних процесів;

- Європейський Союз (ЄС) значно розширив свою членську базу, з'явилися нові інтеграційні коаліції, такі як МЕРКОСУР та Південноафриканське регіональне співтовариство;

- сучасний період: характеризується як продовження попередніх тенденцій, так і новими викликами для міжнародної інтеграції, зокрема, глобалізація, криза ліберального порядку та поява нових глобальних акторів, що впливають на інтеграційні процеси.

Міжнародна економічна інтеграція характеризується високим ступенем інтернаціоналізації виробництва, що базується на розвитку глибоких і стійких зв'язків та поділі праці між різними національними економіками. Це призводить до поступового посилення кооперації та уніфікації відтворювальних структур країн. Економічна інтеграція передбачає вільний рух товарів, капіталів і людей між країнами-учасницями.

Розвиток міжнародних інтеграційних об'єднань проходить кілька етапів, які можна узагальнити наступним чином:

Торговельні угоди (XVIII–XIX століття): Початковий етап інтеграції передбачав укладання торговельних угод між країнами з метою зниження митних бар'єрів та сприяння обміну товарами.

Митні союзи (початок XX століття): Деякі країни створювали митні союзи для спільного встановлення мит і стандартів для товарів. Прикладом є Золота ліга, яка об'єднала країни Південної Америки.

Економічні спільноти (після Другої світової війни): Після війни країни почали активно розглядати можливість створення більш глибоких економічних спільнот. Найвідомішими є Європейська економічна спільнота (ЄЕС) і Об'єднання країн Південної Східної Азії (ASEAN).

Митні союзи і спільний ринок (XX століття): Країни розвивалися в більш інтегровані форми співпраці, створюючи спільні митні союзи та спільні ринки, де товари, послуги і капітал можуть вільно пересуватися. Прикладом є Європейський союз (ЄС).

Політичні об'єднання (XX - XXI століття): Деякі інтеграційні об'єднання

перетворюються в політичні об'єднання, де країни об'єднуються не тільки в економічній, а й у політичній сфері. Прикладами є Співдружність Незалежних Держав (СНД) та Африканський Союз (АС).

Глобальні об'єднання (XXI століття): Сучасний етап інтеграції включає створення глобальних організацій, таких як ООН, які об'єднують країни з різних регіонів світу для спільного вирішення проблем, таких як мир, безпека, кліматичні зміни та розвиток.

Ці етапи інтеграції можуть відрізнятися за масштабом і складністю, але загальна мета полягає в покращенні співпраці між країнами з метою спільного досягнення економічних, політичних та соціальних цілей [1].

Інтеграція, як процес об'єднання окремих частин в єдине ціле, проявляється в різних формах міжнародної співпраці. Від початку 20-го століття до сучасності, інтеграційні процеси пройшли через різні етапи, починаючи від торговельних угод і митних союзів до створення глобальних організацій. Кожен етап сприяв покращенню економічної, політичної та соціальної співпраці між країнами, допомагаючи їм спільно вирішувати загальні виклики та досягати спільних цілей.

1.2 Теоретичні основи міжнародної інтеграції

Інтеграція призводить до значних змін у багатьох аспектах сучасного світу. По-перше, трансформується просторова організація міжнародних економічних відносин. По-друге, це визначає нові ролі учасників, в тому числі інтеграційних об'єднань, які формуються в різних регіонах світу.

Зміни в міжнародних економічних відносинах сприяють посиленню інтеграційних процесів на регіональному та субрегіональному рівнях. Регіоналізм у формі співробітництва та партнерства у сферах політичного та економічного співробітництва, миру та міжнародної безпеки став глобальним явищем.

Один із ключових аспектів існуючих концепцій міжнародної

економічної інтеграції є методологічний плюралізм. Вони використовують не лише економічну теорію, але й концепції з інших наук, таких як історія, політологія та культурологія. Це пов'язано з різноманітністю концепцій інтеграції, які включають економічні, політичні, культурні та інші аспекти [10].

Перші теоретичні концепції інтеграції були висунуті такими меркантилістами, як У. Стаффорд, Т. Мейн і А. Монкретьєн. Їх концепція міжнародної торгівлі абсолютизувала інтереси окремих країн. Меркантилісти стверджували, що все необхідне для економічного життя їхньої країни має вироблятися у власній країні. Питання інтеграції вони розглядали як невід'ємну частину ефективності зовнішньої торгівлі.

Ліберали ринкової школи, такі як Г. Кассель, М. Гальперін та В. Лепке, зробили значний внесок у дослідження інтеграційних процесів. Вони виступали за мінімізацію державного регуляторного втручання в ці процеси [5]. З їхньої точки зору, інтеграція – це ситуація, в якій вільні та належні торговельні відносини між різними національними економіками є настільки ж можливими, як і в межах однієї національної економіки. Іншими словами, вони розглядали інтеграцію як результат впливу виключно ринкових принципів. На їхню думку, саме ринкові механізми, що діють в економіці, призводять до утворення інтегрованих об'єднань. Відкидаючи вплив держави на процес інтеграції, вони твердили, що державні інституції можуть не тільки негативно впливати на економічний розвиток, але й спричиняти загальний безлад [35].

Розвиток інтеграційних процесів у Європі та інших регіонах світу довів, що для успішної інтеграції національних економік недостатньо лише ринкових інструментів. Регулювання міжнародної економічної інтеграції вимагає залучення держав та міждержавних інституцій. З цієї причини виникла ринково-інституціональна школа. Ринкова та інституційна школа визнає, що державна та міждержавна економічна політика відіграє важливу роль у сприянні інтеграції. Представники цієї школи, такі як Б. Баласса та М.

Але, прагнули до знаходження компромісу між ринковими та державними механізмами інтеграції [7].

У протиставу представникам ринкової школи, вони розглядають інтеграцію як об'єднання, тобто гармонізацію економічних, господарських і правових чинників на міжнародному рівні. Така інтеграція формується поступово, поетапно, від нижчих форм до вищих. Пропозиція Б. Баласса щодо класифікації рівнів інтеграції залишається актуальною і сьогодні. Основними етапами інтеграції є зони вільної торгівлі, митні союзи, спільні ринки, економічні союзи та повна економічна інтеграція.

Однією з найважливіших течій є структурна школа, яка розглядає економічну інтеграцію як процес структурних перетворень в економіках країн, що приймають великі корпорації (транснаціональні корпорації, ТНК) і цілі галузі, які знаходяться в центрі інтегрованого розвитку. Вони підкреслюють, що результатом такої трансформації є якісно новий інтеграційний простір з більш досконалішими економічними механізмами. Для них інтеграція – це процес, який створює нові економічні структури [19].

Наприклад, А. Маршалл розвиваючи ідею справжньої інтеграції і підкреслював, що вона можлива лише на стадії економічної інтеграції, коли відбувається взаємопроникнення національних економік і зміна їхніх структур.

Так, представники структурної школи в економічній інтеграції розглядають цей процес як еволюцію структурних змін у країнах-учасниках та створення якісного об'єднання декількох національних господарств. Вони підкреслюють, що інтеграція призводить до формування нової економічної структури, яка базується на взаємопроникненні національних господарств та переорганізації великих корпорацій та галузей промисловості. Це сприяє створенню єдиного інтегрованого простору з більш ефективним господарським механізмом.

Іншим напрямом теорії міжнародної інтеграції є неокейнсіанська школа, що знайшла своє відображення в концепції дирижизму; представники цієї

школи, такі як Р. Купер та А. Філін, розглядають інтеграцію як процес формування оптимальної ринкової структури [6].

Для них головна проблема регіональної інтеграції полягає в тому, щоб знайти найкращий синтез двох можливих варіантів розвитку економічної інтеграції: інтегрувати з максимально збереженням автономії або об'єднувати країни з втратою їх суверенітету.

Теорія митного союзу, розроблена Й. Вайнером, є дуже важливою для розуміння економічних ефектів інтеграції. Ця теорія ґрунтується на порівнянні обсягів торгівлі між країнами, що уклали угоду про митний союз, що скасовує митні збори в кожній країні та збори на взаємній торгівлі. Створення митного союзу та скасування тарифів у взаємній торгівлі має два різні ефекти: а) статичні ефекти, внаслідок перерозподілу наявного капіталу, робочої сили та інших ресурсів між країнами-учасницями; і б) динамічні ефекти, що впливають на виробничий потенціал, продуктивність і зростання економік країн-учасниць [6].

Теоретична концепція міжнародної економічної інтеграції передбачає, що країни мають можливість обирати різні форми та механізми взаємодії своїх економік у регіональних об'єднаннях.

1.3 Класифікація видів та форм міжнародних інтеграційних об'єднань

Міжнародне інтеграційне об'єднання - це форма співпраці між двома або більше країнами, яка передбачає глибоку економічну, політичну, соціокультурну або іншу форму інтеграції з метою спільного розвитку і співпраці. Ці об'єднання допомагають країнам-учасникам досягати спільних цілей та вирішувати спільні проблеми.

Такі об'єднання можуть набувати різноманітних форм і рівнів інтеграції, починаючи від простої вільної торгівлі і закінчуючи глибоким об'єднанням, що включає спільний ринок, спільну валюту, спільну митницю та інші форми

співпраці. Крім того, вони можуть охоплювати різні сфери, такі як економіка, політика, оборона, культура та багато інших аспектів.

Існує багато різних видів міжнародних інтеграційних об'єднань, які об'єднують країни для спільного розвитку та співпраці. Деякі з найбільш поширених видів міжнародних інтеграційних об'єднань:

1. Вільна торгівля: Такі об'єднання спрямовані на зниження торговельних бар'єрів між учасниками, таких як мита та квоти. Прикладом може бути Північноамериканський зону вільної торгівлі (NAFTA), який був оновлений до Угоди про Спільний ринок США, Мексики та Канади (USMCA);
2. Митний союз: Країни, які утворюють митний союз, домовляються про спільну митну політику та митні ставки для товарів, які ввозять та вивозять між собою. Прикладом є Європейський митний союз (ЄМС);
3. Економічна інтеграція: Цей вид об'єднань включає в себе спільний ринок, що охоплює вільний рух товарів, послуг, капіталу та праці між країнами-учасницями. Прикладом є Європейський союз (ЄС);
4. Спільний валютний союз: Країни, які утворюють спільний валютний союз, використовують спільну валюту і, зазвичай, спільну банківську систему. Прикладом є Єврозона, де країни використовують євро;
5. Політичні та оборонні об'єднання: Деякі інтеграційні об'єднання спрямовані на політичну та оборонну співпрацю між країнами-учасницями. Прикладами є НАТО (Північноатлантичний союз) та Спільність Незалежних Держав (СНД);
6. Регіональні інтеграційні об'єднання: Ці об'єднання виникають в різних географічних регіонах світу та можуть включати кілька або більше країн. Прикладами є Африканське Співтовариство (ECOWAS) у Західній Африці та Асоціація країн Південно-Східної Азії (ASEAN) [4].

Кожен етап інтеграції має свої особливості і включає в себе більш широку інтеграцію. Починаючи з найпростіших форм, таких як зони вільної торгівлі та митні союзи, міжнародна економічна інтеграція еволюціонує до більш складних структур.

Угоди про вільну торгівлю базуються на міжурядових угодах між країнами-учасницями. Кожна країна-учасниця зберігає свою економічну незалежність, але спільні сфери співпраці визначаються угодою. Для координації дій та вирішення суперечок створюється секретаріат. Також може бути створена Рада з правом приймати обов'язкові до виконання рішення з технічних питань. У таких зонах немає єдиної тарифної ставки, і кожна країна встановлює власну тарифну ставку відповідно до власних потреб [39].

Митний союз, з іншого боку, встановлює єдиний митний кордон і єдині митні правила. Існує єдиний тариф, а країни-члени дотримуються спільної торговельної політики. Для управління торгівлею з третіми країнами створюється наднаціональний орган. У межах митного союзу доступ до товарів між країнами-членами є вільним, а на території країн-членів не встановлюються жодні тарифи. Товари, імпортовані з третіх країн, підлягають митному контролю в країні першого в'їзду [3].

В практиці розвитку міжнародних економічних інтеграційних угруповань спостерігається комбінування особливостей та окремих елементів різних етапів. Проте, існує чітке перетинання від простих до більш складних та розвинутих форм інтеграції. Ці об'єднання можуть мати різні цілі та рівні інтеграції, починаючи від вільної торгівлі і закінчуючи глибокою політичною та економічною об'єднаністю.

Для отримання повної економічної інтеграції слід проводити практично єдину економічну політику:

- оподаткування: однаковий рівень оподаткування повинен бути встановлений у всіх країнах, що входять до інтеграційного угруповання;
- стандартизація: це включає уніфікацію вимог до різних продуктів, таких як стандарти консервантів у продуктах харчування, стандарти викидів, стандартизація розмірів обладнання тощо;
- технічна безпека: мають бути встановлені спільні правила технічної безпеки;
- трудове законодавство: передбачає єдині правила працевлаштування,

звільнення, єдиний пенсійний вік тощо;

- антимонопольне законодавство: вимагає уніфікації правил щодо заборони монополій та недобросовісної конкуренції;
- заснування та реєстрація підприємств: необхідно встановити єдині правила для заснування та реєстрації нових підприємств;
- протекціонізм та преференційний режим: важливо відмовитися від усіх форм протекціонізму та надання пільг і преференцій вітчизняним суб'єктам господарювання [3].

Ці заходи покликані створити сприятливе середовище для спільного економічного розвитку та забезпечити збалансованість інтересів усіх країн-учасниць.

Висновки до розділу 1

Підсумовуючи розділ 1, можна зробити висновок, що економічна інтеграція – це процес взаємодії між державами, який призводить до зближення національних господарських механізмів через укладання міждержавних угод та регулювання з боку міжнародних організацій. Передумовами є збалансованість економічного розвитку країн-учасниць, географічна близькість, наявність спільних проблем, бажання прискорити ринкові реформи та активна участь в інтеграційному процесі. Такі об'єднання спрямовані на використання переваг спільного ринку, створення умов для внутрішнього розвитку, зміцнення міжнародних позицій країн у сфері економіки, обмін досвідом у проведенні ринкових реформ та підтримку національних промислових та сільськогосподарських секторів.

Загалом, інтеграційні процеси є складним і багатогранним явищем, яке має як позитивні, так і негативні наслідки. Важливо знати про різні аспекти інтеграції, щоб сформулювати власну думку про її значення для майбутнього світової економіки та країн-учасниць.

РОЗДІЛ 2

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ОБ'ЄДНАНЬ

2.1 Аналіз переваг та недоліків міжнародної інтеграції

Процес економічної інтеграції є важливим елементом розвитку світової економіки та сучасних міжнародних економічних відносин. Він має значний вплив на поглиблення міжнародного поділу праці, зокрема через спеціалізацію та кооперацію, посилення інтернаціоналізації, регіоналізації та глобалізації. Трансформація інтеграції зміцнює взаємозв'язки між країнами та сприяє інтеграції світової економіки.

В сучасному ринковому середовищі все частіше спостерігається об'єднання виробничих та переробних заводів, банків, інвестиційних та страхових компаній у нові форми бізнесу, такі як інтегровані об'єднання. Ці об'єднання виникають завдяки значній концентрації виробництва та капіталу з метою спільного вирішення конкретних завдань та збільшення ефективності користування різними ресурсами, таких як матеріальні, фінансові та інші.

Створення таких об'єднань сприяє не лише вирішенню конкретних завдань чи проектів, але й поліпшенню використання ресурсів через спільну діяльність, накопичення інформації та знань, спеціалізацію та кооперацію. Це також може включити реалізацію заходів у сферах виробництва, комерції та охорони навколишнього середовища, таких як розширення ринків, оптимізація податкових платежів та управління грошовими потоками.

Основною метою створення інтегрованої структури шляхом реструктуризації через злиття та поглинання є створення та посилення синергії. Це може виникнути через низку факторів, включаючи економію на масштабах, використання взаємодоповнюючих ресурсів, зниження трансакційних витрат, посилення домінування на ринку через зниження конкуренції, розширення або поєднання видів діяльності [10].

У світлі сучасних подій акцент зміщується на обговорення балансу сил

у світовій політиці та ефективність процесу глобалізації й інтеграції. Розглядається, чи знищення кордонів і зближення національних економік відкриває шлях до процвітання і нових можливостей, чи ж становить загрозу безпеці країн, які інтегруються.

Досвід інтеграційних об'єднань по всьому світу показує, що міжнародна інтеграція відкриває нові перспективи для країн-учасниць. Багато інтеграційних об'єднань, які сформувалися і розвиваються в теперішній міжнародній економіці, мають схожі цілі [11]:

- використання ефекту масштабу, згідно з теорією економії на масштабах виробництва, означає забезпечення розширення ринку, зниження трансакційних витрат та використання інших переваг. Це призводить до залучення прямих іноземних інвестицій, які часто спрямовуються на великі ринки, де ефективніше створювати незалежні виробничі потужності для задоволення їхніх потреб. Збільшення регіонального масштабу є особливо важливим для інтегрованих груп, особливо тих, що знаходяться в Центральній Америці та Африці [34];

- створення сприятливого зовнішньополітичного середовища є однією з найважливіших цілей інтеграційного об'єднання. Її основним завданням є зміцнення взаєморозуміння та співпраці між державами не лише в економічній сфері, але й у політичній, військовій, соціальній, культурній та інших сферах. Для країн, які географічно близькі і стикаються зі схожими проблемами розвитку, побудова добрих відносин зі своїми сусідами і збільшення взаємних економічних зобов'язань є головним політичним пріоритетом. Країни Південно-Східної Азії та Близького Сходу активно працюють над створенням інтеграційних об'єднань для досягнення цієї мети;

- вирішення проблем торговельної політики часто розглядається в контексті регіональної інтеграції як спосіб посилення переговорної сили країн-членів СОТ. Вважається, що скоординовані дії представників однієї країни мають більший вплив і призводять до більш успішних результатів у торговельній політиці. Покрім цього, регіональні блоки сприяють утворенню

більш стійкого та передбачуваного середовища для взаємної торгівлі порівняно з багатосторонніми торговельними переговорами, де інтереси країн-учасниць можуть суттєво відрізнятись. Інтеграційні об'єднання в Північній Америці, Латинській Америці та Південно-Східній Азії віддають перевагу колективним зусиллям перед багатосторонніми торговельними переговорами;

- включення країн, які впроваджують ринкову економіку або здійснюють значні економічні реформи, до регіональних торговельних угод з країнами, які досягли вищого рівня економічного розвитку, розглядається як важливий механізм передачі досвіду у сфері ринкових відносин та забезпечення сталості обраного економічного шляху. Розвинені країни, включаючи сусідні країни в інтеграційних процесах, також спрямовані на прискорення ринкових реформ і формування повноцінних та розширених ринків.. Багато країн Західної Європи працювали над досягненням цих цілей, приєднуючись до Європейського Союзу у різних форматах;

- підтримка молодих вітчизняних підприємств часто розглядається через призму інтеграційних об'єднань, навіть якщо це не передбачає дискримінаційних заходів щодо третіх країн. Інтеграція часто працює на користь місцевих виробників, оскільки створює більший місцевий ринок. Ця протекціоністська тенденція була особливо поширена в Латинській Америці та країнах Африки на південь від Сахари в 1960-х і 1970-х роках.

Підсумовуючи переваги утворення міжнародних інтеграційних об'єднань, це :

- розширення ринків: міжнародна інтеграція відкриває доступ до нових ринків для товарів і послуг, що сприяє зростанню експорту та розширенню підприємництва;

- ефективніше використання ресурсів: країни можуть спільно використовувати свої ресурси, забезпечуючи ефективніше виробництво та зменшення витрат;

- зниження митних бар'єрів: угоди про вільну торгівлю сприяють

зменшенню митних обмежень, що полегшує пересування товарів та послуг між країнами:

- технологічний обмін: міжнародна інтеграція сприяє обміну технологіями та інноваціями між країнами, що може призвести до покращення виробничих процесів;
- підвищення конкуренції: за наявності конкуренції підприємства стають більш ефективними та інноваційними, що призводить до зростання якості товарів та послуг.

Дослідження досвіду інтегрованих груп показує, що економічна конвергенція може мати і негативні наслідки, зокрема:

- участь у великих інтегрованих блоках може призвести до обмеження економічної та політичної незалежності країни;
- послаблення тарифних бар'єрів може призвести до різного рівня конкурентоспроможності країн-учасниць інтеграційних процесів, що зробить виробників у країнах, які розвиваються, менш конкурентоспроможними, ніж в економічно розвинених країнах;
- малі та середні підприємства можуть втратити конкурентоспроможність через посилення конкуренції з боку великих міжнародних фірм;
- посилення конкуренції з-за кордону може знизити конкурентоспроможність секторів економіки;
- зростання взаємозалежності національних економік може призвести до зниження стабільності міжнародної фінансової системи;
- поглиблення спеціалізації національних економік на певних видах продукції може призвести до створення потужних транснаціональних монополій та зниження мобільності національних економік [12].

PEST-аналіз є корисним інструментом для аналізу зовнішнього середовища організації з точки зору політичних, економічних, соціокультурних та технологічних чинників. У табл. 2.1 представлений PEST-аналіз щодо НАФТА (зараз USMCA – Угода про зону вільної торгівлі між

Сполученими Штатами, Мексикою та Канадою)

Таблиця 2.1 – PEST-аналіз НАФТА (USMCA)

Політичні фактори	Економічні фактори
Відносини з іншими країнами: Відносини країн-членів НАФТА(USMCA) з іншими країнами можуть вплинути на їхню торгівлю та інвестиції. Наприклад, якщо одна з країн-членів укладе угоду про вільну торгівлю з іншою країною, це може негативно вплинути на її торгівлю з іншими членами НАФТА(USMCA). Вплив на міжнародну політику: Об'єднані зусилля трьох країн збільшують їх вплив на міжнародну арену. Це особливо важливо для Мексики, яка отримує більше впливу завдяки партнерству з двома великими економіками. Стабільність та безпека: Інтеграційні угоди часто сприяють політичній стабільності та безпеці між країнами-членами. НАФТА, а згодом USMCA, зміцнили політичні зв'язки між США, Канадою та Мексикою	Залежність від зовнішньої торгівлі: Країни можуть стати надто залежними від зовнішньої торгівлі, що робить їх вразливими до економічних криз в інших країнах. Зростання торгівлі: Зняття торгових бар'єрів стимулює зростання торгівлі між країнами. НАФТА значно збільшила обсяги торгівлі між США, Канадою та Мексикою. Економічний розвиток: Інтеграція сприяє економічному розвитку за рахунок доступу до ширшого ринку та залучення інвестицій. Це особливо вигідно для менш розвинених економік, таких як Мексика
Соціальні фактори	Технологічні фактори
Поліпшення стандартів життя: Зростання економіки та збільшення робочих місць можуть підвищити рівень життя. У Мексиці спостерігалось покращення умов життя завдяки зростанню експорту. Рівень освіти: USMCA може стимулювати інвестиції в освіту та підготовку кадрів, щоб підготувати робочу силу до нових економічних можливостей. Це може призвести до підвищення рівня життя та економічного зростання	Технологічний обмін: Інтеграція сприяє поширенню новітніх технологій між країнами. Це допомогло Мексиці модернізувати свої виробничі потужності. Інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ): USMCA може полегшити торгівлю та інвестиції за рахунок використання ІКТ. Це може призвести до зниження витрат та підвищення ефективності

Джерело: розроблено автором

Фактори PEST-аналізу можуть мати значний вплив на НАФТА (USMCA). Наприклад, політична нестабільність у США може призвести до затримки або скасування угоди. Зміни в економічних умовах можуть призвести до зростання або скорочення торгівлі між країнами-учасницями. Соціальні фактори, такі як демографічні зміни, можуть призвести до зміни попиту на товари та послуги, що може вплинути на торгівлю. Технологічні інновації можуть призвести до розробки нових товарів і послуг, що може позитивно вплинути на торгівлю.

У табл. 2.2 представлений PEST-аналіз UDEAK – Union Douaniere et Economique de l’Afrique Centrale

Таблиця 2.2 – PEST-аналіз UDEAK

Політичні фактори	Економічні фактори
Стабільність урядів: Політична стабільність у всіх шести країнах-членах UDEAK є ключовим фактором для успішного функціонування митної та економічної спілки. Нестабільність може призвести до торговельних суперечок, інвестиційних бар'єрів та інших проблем. Торгова політика: Уряди країн-членів повинні бути прихильниками вільної торгівлі та економічної інтеграції, щоб UDEAK була успішною. Протекціоністська політика може підірвати митну та економічну спілку. Відносини з іншими країнами: Відносини країн-членів UDEAK з іншими країнами можуть вплинути на їхню торгівлю та інвестиції. Наприклад, якщо одна з країн-членів укладе угоду про вільну торгівлю з іншою країною, це може негативно вплинути на її торгівлю з іншими членами UDEAK	Інвестиції: Інтеграція може залучити іноземні інвестиції завдяки створенню більшого ринку з гармонізованими правилами та стандартами. Збільшення торгівлі: Економічне зростання в усіх шести країнах-членах UDEAK може призвести до збільшення торгівлі та інвестицій в рамках митної та економічної спілки. Залежність: Менш розвинені країни можуть стати надто залежними від економічно сильніших партнерів
Соціальні фактори	Технологічні фактори
Міграція: Вільний рух людей може призводити до неконтрольованої міграції, що створює тиск на соціальні системи окремих країн. Соціальні цінності: Соціальні цінності в країнах-членах UDEAK можуть вплинути на їхнє ставлення до вільної торгівлі та економічної інтеграції. Наприклад, якщо населення однієї з країн-членів стурбоване впливом вільної торгівлі на робочі місця, це може призвести до підтримки протекціоністської політики. Рівень освіти: Рівень освіти в країнах-членах UDEAK може вплинути на їхню продуктивність та конкурентоспроможність. Наприклад, якщо у однієї з країн-членів є високоосвічене населення, це може зробити її економіку більш конкурентоспроможною	Обмін технологіями: Інтеграція сприяє обміну технологіями та ноу-хау між країнами-членами, що підвищує загальний рівень технологічного розвитку. Нерівномірний розвиток: Різниця в рівні технологічного розвитку може створювати дисбаланс і напругу між країнами-членами. Спільні інноваційні проекти: Спільні дослідницькі та інноваційні проекти можуть прискорити технологічний прогрес в регіоні

Джерело: розроблено автором

Застосування PEST-аналізу допомагає країнам-членам UDEAK зрозуміти, як зовнішні фактори впливають на економічну інтеграцію та

приймати обґрунтовані рішення. Наприклад, політична стабільність необхідна для залучення інвестицій та забезпечення вільного руху товарів. Економічне зростання збільшує попит на товари, а соціальні фактори, такі як рівень урбанізації, можуть створити нові ринки. Технології можуть підвищити ефективність виробництва та зробити країни більш конкурентоздатними на світовому ринку.

Однак у світлі нинішніх умов головною проблемою відкритих кордонів в інтеграції є зниження рівня безпеки країн-учасниць інтеграційного угруповання. У цьому контексті пріоритетною стає "колективна" безпека, тобто контроль зміщується з внутрішніх кордонів на зовнішні кордони інтеграційного утворення. Досвід показує, що такий підхід вимагає згуртованості у вирішенні багатьох ключових соціальних питань, і досягнення такої згуртованості стає складнішим зі збільшенням кількості країн-членів інтеграційного угруповання.

2.2 Порівняльний аналіз інтеграційних об'єднань за ключовими показниками

На сьогоднішній день у світі нараховується більше 20 міжнародних економічних інтеграційних об'єднань в основних регіонах і на континентах земної кулі. Кожне з інтеграційних об'єднань має свою структуру, специфіку та завдання.

У останні роки в Африці відзначається початок активних інтеграційних процесів. Митний і економічний союз Центральної Африки (UDEAK) був створений угодою, підписаною в Браззавілі, Конго, в 1964 році і набув чинності 1 січня 1966 р. Державами-членами ЮДЕАК є Камерун, Центральноафриканська Республіка, Чад, Конго, Габон, Екваторіальна Гвінея, Габон і Чад (з 1983 р.) [9].

Міжнародна торгівля в рамках цього союзу становить лише 0,9% від загального обсягу експорту країн-членів.

Основними цілями ЮДЕАК є:

- створення спільного ринку шляхом поетапного скасування торговельних обмежень;
- координація економічного планування;
- уніфікація податкових систем;
- спільне заснування підприємств;
- фінансова підтримка та встановлення спеціальних тарифних умов для країн-членів, що не мають виходу до моря, таких як ЧАД та Центральноафриканська Республіка.

В рамках ЮДЕАК діють різні фінансові установи, включаючи Фонд солідарності, Банк розвитку (BDEAC) та Банк центральноафриканських держав (BEAC).

Вищим органом ЮДЕАК є Рада глав держав і урядів, яка збирається щорічно. Президент держави-члена призначається головою ЮДЕАК строком на один рік. штаб-квартира ЮДЕАК знаходиться в Бангї (Центральноафриканська Республіка).

Однак існує багато перешкод для міжнародного руху товарів, капіталу та робочої сили в ЮДЕАК. Основними причинами, що перешкоджають розширенню внутрішньо-регіональної торгівлі, є загальний низький рівень розвитку країн-членів, схожість спеціалізації в міжнародному поділі праці та нерозвиненість транспортної інфраструктури в регіоні [9].

Одним з найбільш ефективних інтеграційних об'єднань у сучасній економіці є Північноамериканська зона вільної торгівлі – НАФТА (USMCA), яка розпочала свою діяльність з 1 січня 1994 року. Вона включає США, Канаду та Мексику. На поточному етапі USMCA поступово знищує митні бар'єри, сприяючи вільному переміщенню товарів, послуг, капіталу та робочої сили, а також безперешкодному прямому іноземному інвестуванню. Планується зняти майже всі торгові та інвестиційні обмеження протягом наступних п'яти років. Також передбачається узгодження законодавства щодо охорони навколишнього середовища та трудового законодавства між учасниками

угоди. Більшість таких заходів вже реалізовано між США та Канадою, і тепер це питання стосується Мексики [9].

Для порівняння оберемо Американське інтеграційне угруповання НАФТА (USMCA) та Африканське інтеграційне угруповання ЮДЕАК. Говорячи про зростання ВВП з моменту заснування інтеграційних об'єднань, вони представлені на рис. 2.1 та рис. 2.2.

Аналізуючи, ми бачимо, що з кожним роком ВВП країн USMCA зростає, що говорить про позитивний вплив (рис. 2.1). Мексика, що має найменші та найгірші показниками, та дуже відрізняється за рівнем економічного розвитку від США та Канади, спостерігається позитивна тенденція до зростання ВВП [30].

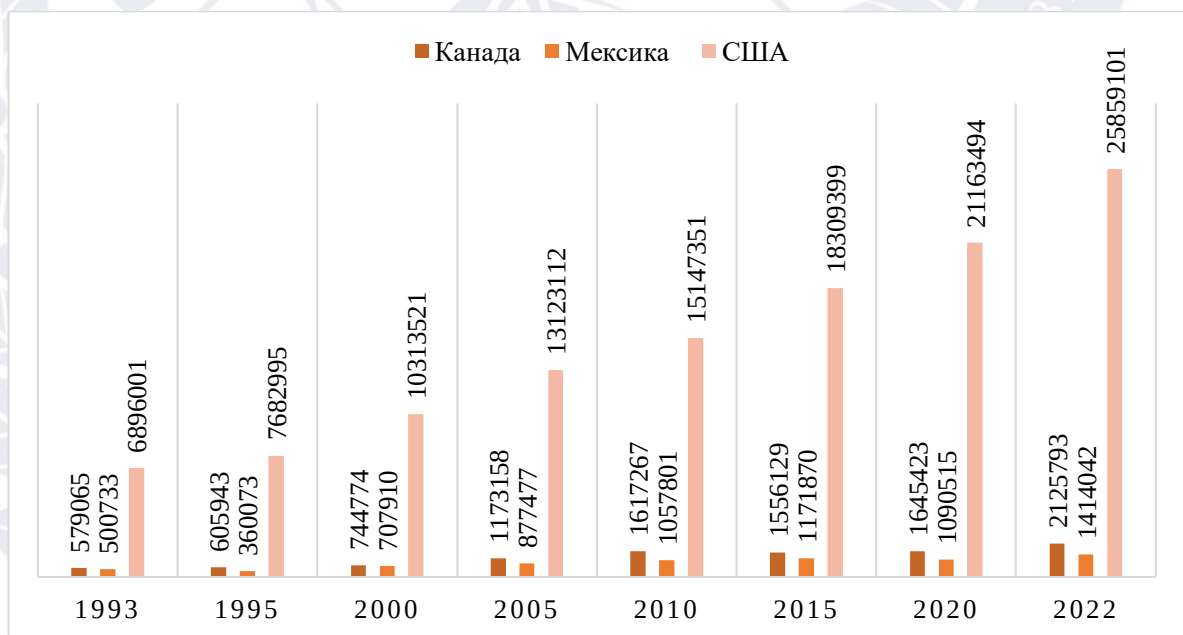

Рисунок 2.1 – ВВП країн НАФТА (USMCA) 1993-2022 рр.,

млн дол. США

Джерело: розроблено автором за даними [20]

У період з 1993 по 2022 рік ВВП у всіх країнах-учасниць значно збільшився. Темпи збільшення ВВП для Канади і США за цей період майже однакові: для США цей показник склав 375%, для Канади – 367%. У той час для Мексики – 282% [30].

Інтеграційне об'єднання ЮДЕАК є набагато старшим за НАФТА (USMCA), і звичайно, країни цього об'єднання дуже відрізняються за рівнем економічного розвитку. Показники 1970 року країн ЮДЕАК зовсім не втішні та мінімальні (рис. 2.2).

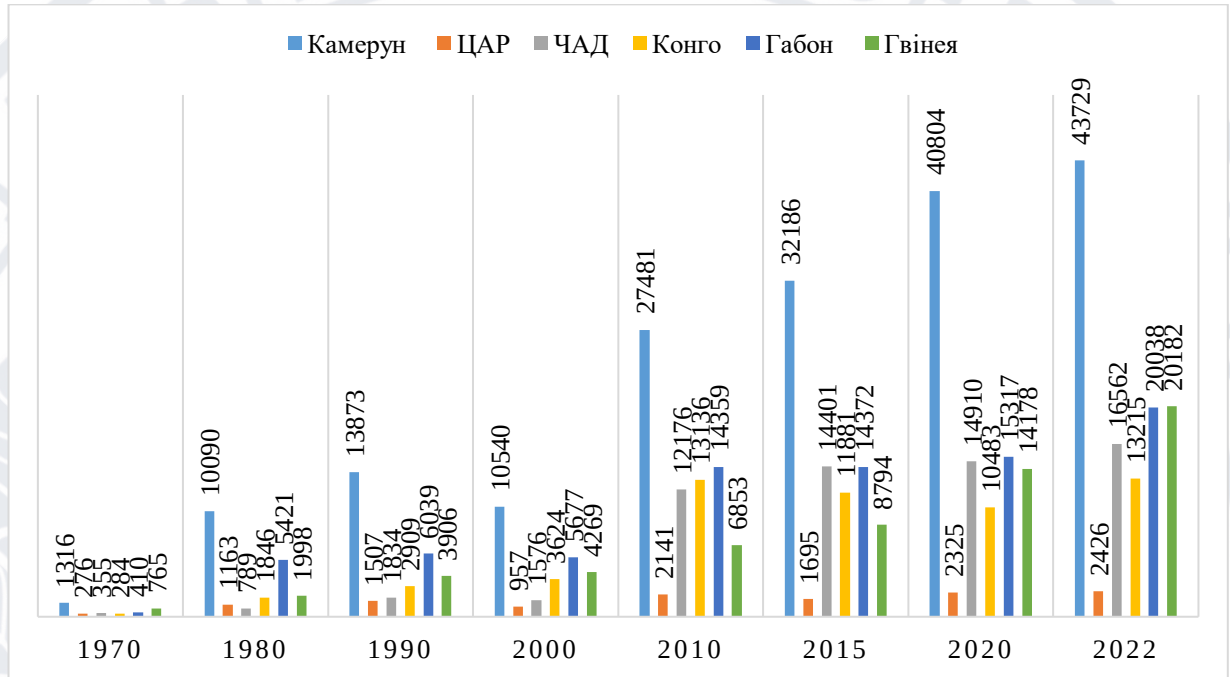

Рисунок 2.2 – ВВП країн ЮДЕАК, 1970-2022 рр., млн дол. США

Джерело: розроблено автором за даними [20]

Лідером серед цих країн є Камерун, його показники найвищі, за з кожним роком ставали більшими. ВВП інших країн з часом також почав зростати. Наприклад, з 765 млн дол. у 1970 році Гвінея виросла в показнику до 20182 млн дол. у 2022 році.

У період з 1970 по 2022 рік ВВП у всіх країнах-учасниць також збільшився. Темпи зростання ВВП для ЦАР, Конго, Габон за цей період майже однакові: для ЦАР цей показник склав 4665%, для Конго – 4653%, для Габону 4887%. В той час для Камеруна – 3322%, ЧАД – 878%, та для Гвінеї – 2638%.

Слід враховувати інфляцію як наступний показник. Це економічне явище відображає стан грошового обігу в ситуації, коли механізм автоматичного забезпечення сталості грошей припиняє діяти. Одним з

основних проявів інфляції є зростання цін в країні, що призводить до знецінення грошових знаків в порівнянні з вартістю звичайних товарів, або, іншими словами, до зниження купівельної спроможності грошової одиниці. Якщо цей процес триває, розрив між рівнями цін внутрішнього ринку країни та ринками інших країн і світового ринку розширюється, що призводить до знецінення національної валюти щодо іноземної. Це призводить до послаблення національної валюти і є проявом інфляції. Вона має серйозні наслідки для економіки, порушуючи макроекономічну стабільність [28].

Негативні наслідки інфляції включають збільшення рівня корупції та тіньових схем в економіці, вразливість та корупцію судової системи, а також тісний зв'язок між політичними та бізнес-інтересами. Головною жертвою інфляції стає купівельна спроможність населення, що призводить до деградації їхніх заощаджень.

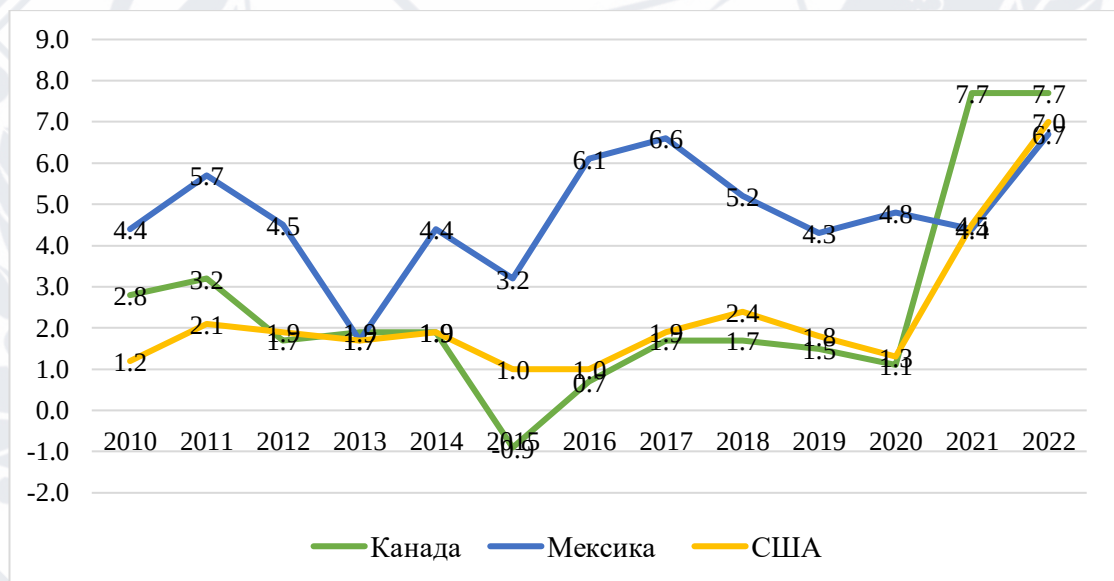

Рисунок 2.3 – Темп інфляції країн НАФТА (USMCA),
2010 -2022 рр., %

Джерело: розроблено автором за даними [24]

Інфляція в Канаді була відносно стабільною до 2015 року, коли відбулася велика зміна з від'ємної інфляції (-0,9%) у 2015 році до досить високого рівня в 2017 та 2018 роках (1,7%). Потім у 2021 році інфляція

вибухнула до 7,7%, що є дуже високим показником.

Інфляція в Мексиці також коливалася, але в цілому була вищою, ніж в Канаді. Інфляція сягала піка в 2017 і 2018 роках (6,6% і 6,7%), але вона була значно вищою ще у 2011 і 2012 роках (5,7% і 4,5% відповідно).

У США інфляція також була досить стабільною до 2021 року, коли вона раптово стрибнула до 7,0%, подібно до Канади.

Інфляція у Камеруні (рис. 2.4) відносно низька протягом більшості років, зі значними коливаннями в деякі роки. У 2022 році інфляція суттєво зросла до 5,3%, що є високим показником порівняно з попередніми роками.

Інфляція у ЦАР також доволі висока зі значними коливаннями в різні роки. Відзначається значне зростання інфляції у 2014 та 2018 роках, а також у 2022 році, коли вона досягла 6%.

Інфляція в Чаді також досить велика, з суттєвими коливаннями. Найвищі значення інфляції спостерігалися у 2011, 2012, 2021 та 2022 роках.

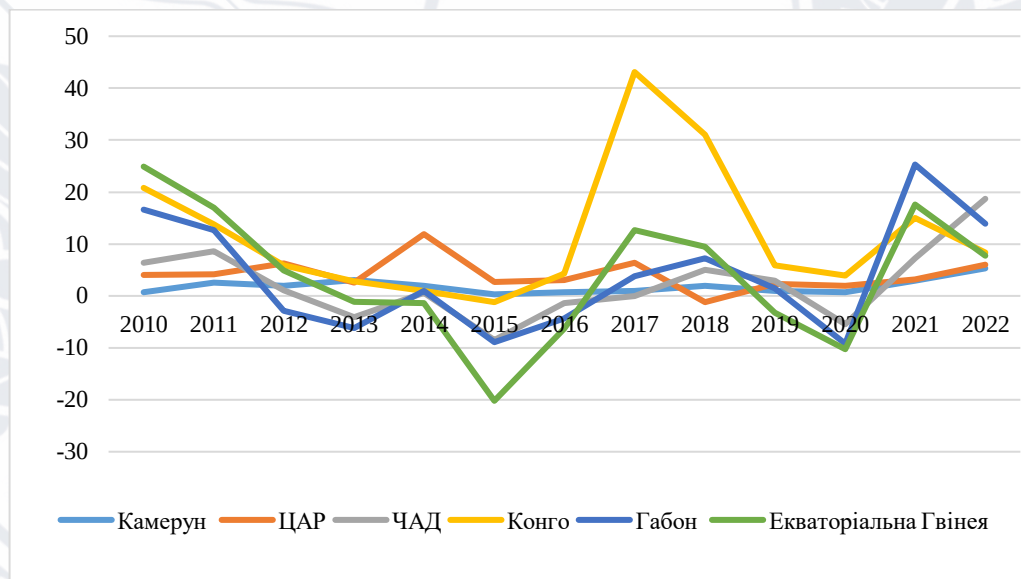

Рисунок 2.4 – Темп інфляції країн ЮДЕАК, 2010 -2022 рр., %

Джерело: розроблено автором за даними [24]

У Конго також спостерігаються значні коливання інфляції з року в рік. Значний стрибок інфляції відбувся у 2018 році, коли вона зросла до 43,1%.

Схоже на інші країни, інфляція в Габоні та Екваторіальній Гвінеї також

підлягає значним коливанням.

Загалом, можна зазначити, що в усіх цих країнах інфляція є проблемою, але рівень і коливання варіюються. Висока інфляція може бути наслідком різних факторів, таких як політична нестабільність, погане управління економікою, зовнішні та внутрішні економічні шоки тощо.

Безробіття стало ключовим індикатором глобальної проблеми, яка перетворилася на глобальну проблему, що породжує соціальну напруженість і політичну нестабільність. Це вимагає активних заходів щодо запобігання безробіттю на різних рівнях – місцевому, національному та глобальному. В умовах глобалізації проблема безробіття набуває все більшого значення і є однією з головних цілей світової макроекономічної політики [31].

Безробіття є складною макроекономічною проблемою, спричиненою цілою низкою факторів, серед яких структурні зміни в економіці, повільне економічне зростання, науково-технічний прогрес, ціни на фактори виробництва, сезонні коливання виробництва та недостатній сукупний попит, інфляція, неефективне трудове законодавство, неадекватна професійна підготовка та перепідготовка кадрів, недостатня ефективність програм зайнятості та демографічні процеси. Високий рівень безробіття, широке розповсюдження бідності, обмежені можливості працевлаштування та велика кількість безробітних, які конкурують за вакантні робочі місця, відображають негативні аспекти національного та регіональних ринків праці. Безробіття є найважливішою з цих проблем і однією з найважливіших глобальних проблем сучасного світу, оскільки воно поширене майже серед усіх громадян і погіршує умови їхнього життя та добробут [31].

Рівень безробіття у трьох країнах (рис. 2.5) – Канаді, Мексиці та США – вказує на деякі важливі тенденції протягом 2010-2022 років.

У Канаді безробіття знижувалося з 8,2% у 2010 році до 5,3% у 2022 році, проте зазнавало значних коливань у цей період. Спостерігалася тривала тенденція до зменшення безробіття до 2018 року, після чого відбулося значне зростання у 2019 та 2020 роках, але до 2022 року воно знову знизилося.

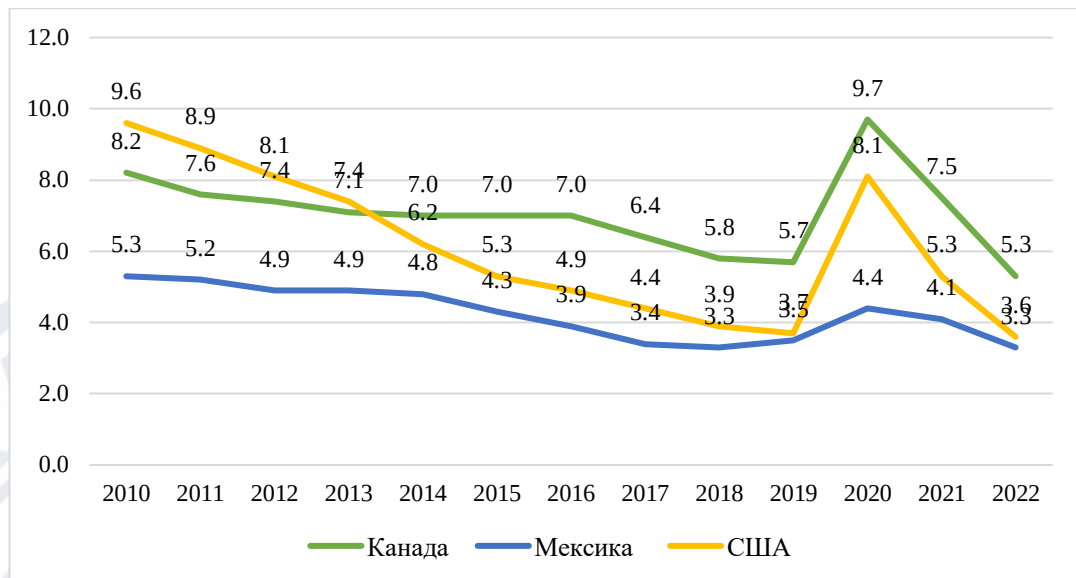

Рисунок 2.5 – Рівень безробіття країн НАФТА (USMCA),
2010-2022 рр., % від загальної кількості робочої сили

Джерело: розроблено автором за даними [24]

У Мексиці рівень безробіття також впав з 5,3% у 2010 році до 3,3% у 2022 році, проте цей спад був більш стабільним у порівнянні з Канадою. Загалом безробіття в Мексиці мало тенденцію до поступового зменшення протягом більшості років.

У США рівень безробіття підкорявся значним змінам в цьому періоді. Він знизився з 9,6% у 2010 році до 3,6% у 2022 році. Проте, схоже, що безробіття у США було найбільш нестабільним, зі значними коливаннями впродовж років. Ще однією з причин збільшення безробіття з 2020 році, була зміна угоди НАФТА на USMCA. Перш за все, були втрачені робочі місця в США. Оскільки вартість робочої сили в Мексиці була значно нижчою, багато виробників вирішили перенести частину свого виробництва до Мексики, відмовившись від високовартісного виробництва в США. З 1994 по 2010 рік дефіцит торгівлі США з Мексикою сягнув 97,2 мільярда доларів США. Водночас, за цей період у Мексиці було втрачено 682 900 робочих місць. Однак 116 400 з цих робочих місць було створено після 2007 року, що може свідчити про вплив фінансової кризи 2008 року [33].

У цілому, можна сказати, що Мексика мала найстабільніший та

найнижчий рівень безробіття серед цих трьох країн протягом більшості аналізованого періоду, в той час як Канада та США зазнали значних коливань у рівні безробіття.

Аналізуючи рівень безробіття в країнах Африки з 2010 по 2022 рік, можна виокремити деякі тенденції (рис. 2.6).

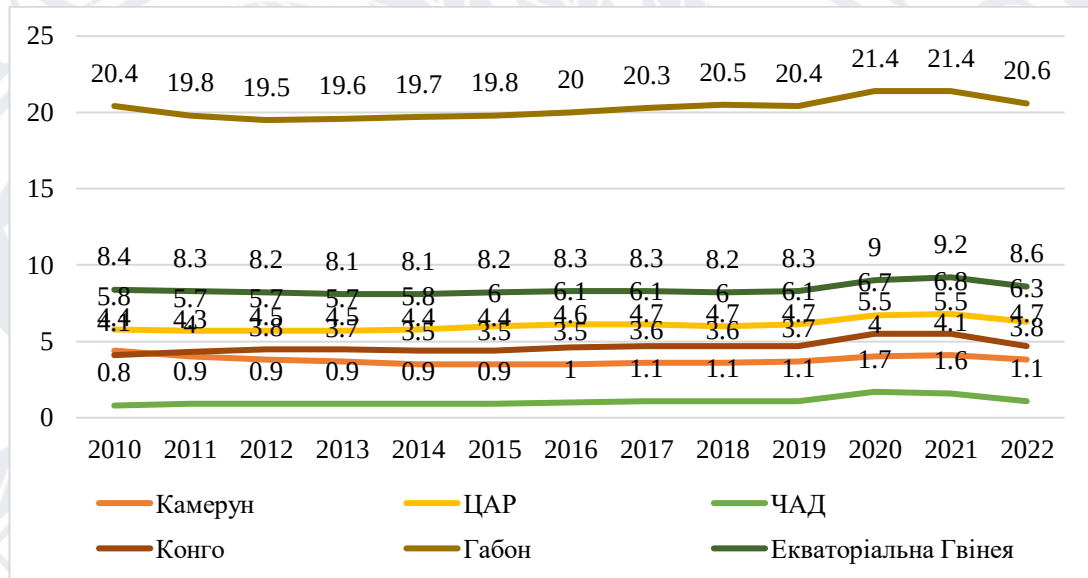

Рисунок 2.6 – Рівень безробіття країн ЮДЕАК 2010-2022 рр.,
% від загальної кількості робочої сили

Джерело: розроблено автором за даними [24]

У Камеруні та Центральноафриканській Республіці (ЦАР) безробіття залишалося відносно стабільним зі значними коливаннями на рівні від 3,5% до 6,8% та від 3,8% до 6,8% відповідно. У Чаді та Конго також спостерігалися відносно низькі рівні безробіття протягом цього періоду, з відносною стабільністю. Екваторіальна Гвінея мала помітні коливання в безробітті, але загалом рівень залишався помірним.

Однак варто звернути увагу на особливий випадок Габону, де безробіття зазнало значних змін, починаючи від високого рівня в 2010 році (20,4%) і піднімаючись до 21,4% у 2021 році. Це свідчить про серйозні проблеми в економіці країни, які можуть бути пов'язані з економічною нестабільністю, соціальними конфліктами або іншими чинниками.

У цілому, хоча більшість країн показувала відносну стабільність у рівні безробіття протягом цього періоду, є країни, де проблеми з безробіттям можуть бути більш серйозними і потребують уваги з боку уряду та міжнародних організацій.

2.3 Вплив інтеграційних процесів на світову торгівлю та інвестиції

Інвестиції грають важливу роль у міжнародних інтеграційних об'єднаннях, таких як торгові блоки, митні союзи чи інші форми економічної співпраці між країнами. Вони необхідні для стимулювання торгівлі та покращення економічного зростання країн. Міжнародні інтеграційні об'єднання можуть створювати стабільні умови для іноземних інвесторів, оскільки вони можуть відчувати більшу впевненість у правовому та економічному середовищі. Так, вони отримують можливість розширювати свій ринок збуту та отримати доступ до нових споживачів. Це особливо важливо для малих та середніх підприємств, які можуть отримати вихід до ринків, які для них раніше були недосяжними.

Обсяг інвестицій країн учасниць НАФТА (USMCA) представлений на рис. 2.7.

Інтерес інвесторів в угрупованні, яким є USMCA, може бути значно визначений обставинами, які включають політичну стабільність, економічний потенціал та умови для бізнесу в області. Інвестори зазвичай шукають стабільні ринки для своїх інвестицій. Якщо угруповання USMCA забезпечує стабільні економічні та політичні умови в регіоні, це може привертати інвестиції. USMCA демонструє потенціал для економічного зростання і розвитку, інвестори можуть бути зацікавлені в участі в цьому процесі та використанні можливостей, які воно може принести. Також це зацікавленість до нових ринків, технологій та можливостей для розширення бізнесу.

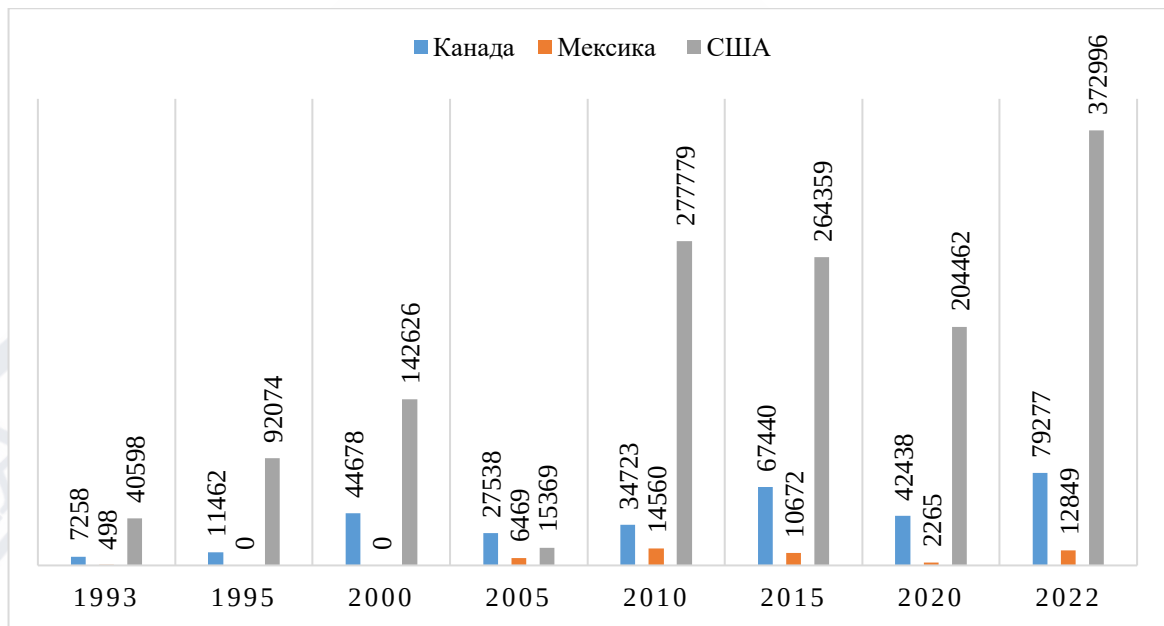

Рисунок 2.7 – Обсяг інвестицій країн учасниць НАФТА (USMCA), 1993-2022 рр., млн дол. США

Джерело: розроблено автором за даними [20]

Того ж, на жаль, не можна сказати про ЮДЕАК. Потік інвестицій представлений на рис. 2.8

Надходження інвестицій у ці країни є зовсім не стабільним та малим за обсягом. З 2005 року певним лідером у цьому угрупованні стала країна Конго, збільшивши свої інвестиції до 4016 мільйонів у 2020 році. Незацікавленість та нестабільність інвесторів у цьому регіоні може бути пов'язана з економічними труднощами, низьким рівнем розвиненості та недостатньою інфраструктурою. Політичні нестабільності, такі як конфлікти, політичні перевороти та неспокій, можуть впливати на рішення інвесторів.

Вони можуть створювати невизначеність та ризики для бізнесу. Різні культурні аспекти, такі як нерівність, етнічні та релігійні конфлікти, відсутність ефективного правового захисту для інвесторів а також відсутність прозорості в фінансових операціях може створювати додаткові ризики для інвесторів та ускладнювати оцінку об'єктивності інвестицій.

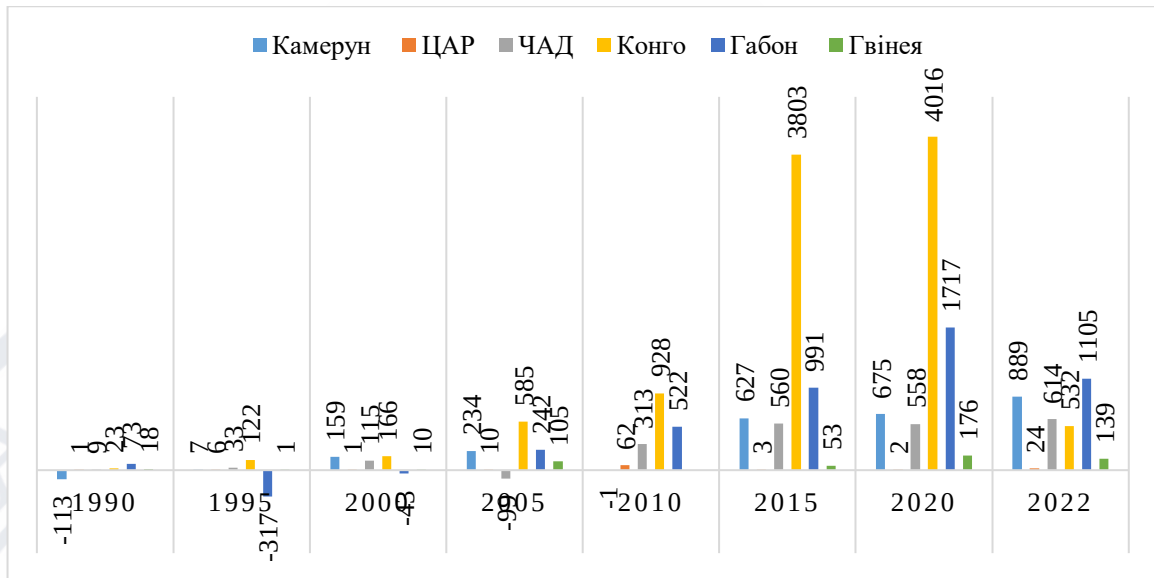

Рисунок 2.8 – Обсяг інвестицій країн учасниць ЮДЕАК, 1990-2022 рр.,

млн дол. США

Джерело: розроблено автором за даними [20]

Інтеграційні процеси, такі як формування торгових блоків, угод про вільну торгівлю та інші форми економічного співробітництва, суттєво впливають на світову торгівлю. Ці процеси мають ряд економічних, політичних та соціокультурних наслідків.

Інтеграція сприяє створенню єдиного економічного простору, що сприяє підвищенню обсягів торгівлі між учасниками інтеграції. Зняття митних бар'єрів та інших обмежень сприяє легшому доступу до ринків і розвитку експорту. Часто це супроводжується узгодженням стандартів та правил торгівлі, що спрощує ведення бізнесу між країнами-учасницями та зменшує витрати на відповідність [37].

Зі зростанням інтеграції збільшується конкуренція між підприємствами та країнами. Це може призводити до підвищення якості товарів та послуг, а також стимулювати інновації. Це відкривати нові можливості для малих та середніх підприємств, надаючи їм доступ до більших ринків та ресурсів. Ці аспекти взаємодіють, визначаючи нові зразки економічного та торговельного взаємодії в світовому масштабі. Точне розуміння цих впливів дозволяє учасникам світової економіки краще адаптуватися до змін та ефективно

використовувати нові можливості.

Продовжуючи порівняння інтеграційних угруповань та їх торгівлі, на рисунку 2.9 та 2.10 представлено обсяги експорту та імпорту країн USMCA.

Зростання експорту 2022 р. по відношенню до 1993 р. (до набуття чинності Угоди про вільну торгівлю) для США склав 460,3%, для Канади – 422,1%, для Мексики – 996,3%.

Зростання імпорту 2022 р. по відношенню до 1993 р. (до набуття чинності Угоди про вільну торгівлю) для США склав 552,3%, для Канади 425,8%, для Мексики – 802,9% [30].

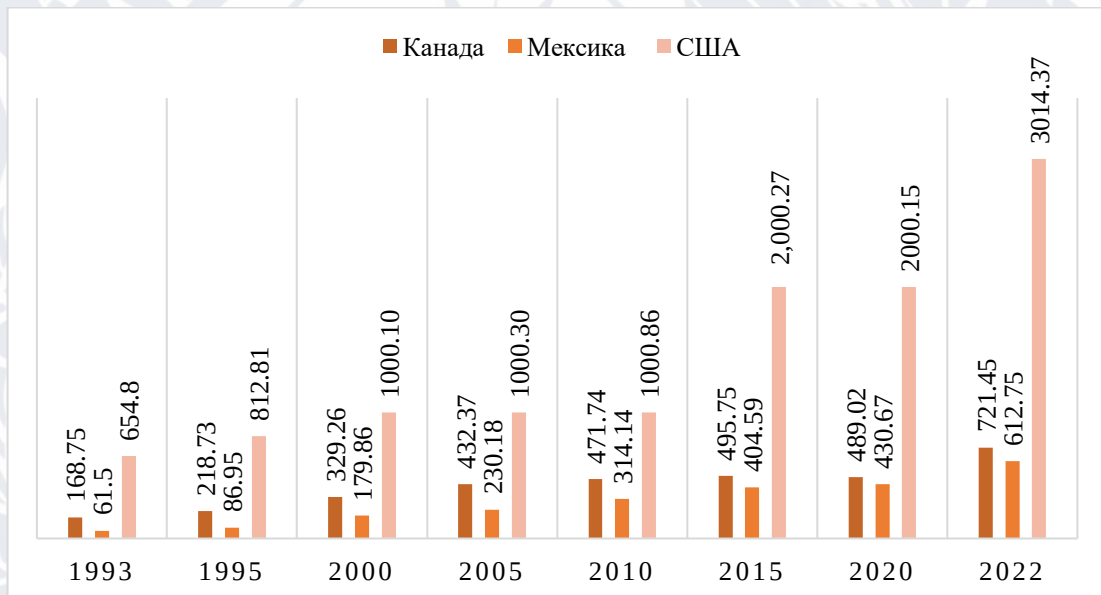

Рисунок 2.9 – Обсяги експорту країн НАФТА (USMCA), 1993-2022 рр.,
млрд дол. США

Джерело: розроблено автором за даними [20]

Зростаюча присутність Канади на світовій економічній арені зумовлена збільшенням зовнішньоекономічної активності: імпорт та експорт у 2017 році були значно вищими, ніж у 2005 році (рис. 2.9 – 2.10).

Географічна близькість до США та членство в Північноамериканській угоді про вільну торгівлю, разом з регіональною орієнтацією, визначають зовнішньоторговельну діяльність Канади. Країна відіграє значну роль у світовому господарстві, була провідним торговим центром.

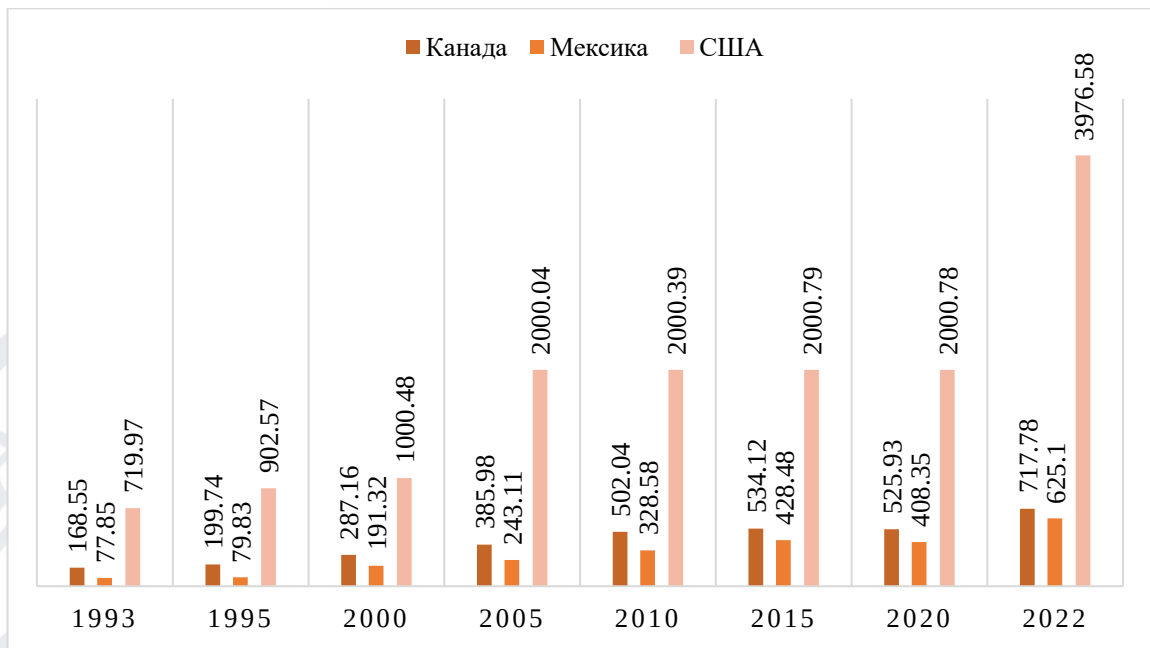

Рисунок 2.10 – Обсяги імпорту країн НАФТА (USMCA), 1993-2022 рр., млрд дол. США

Джерело: розроблено автором за даними [20]

Основні експортні товари включають автомобілі та їх компоненти, промислове обладнання, телекомунікаційні пристрої, хімікати, пластмаси, добрива, ліс і вироби з деревини, нафта, природний газ, електроенергія і алюміній [22].

Економіки африканських країн, що розвиваються, сильно залежать від зовнішньої торгівлі та мають тісні зв'язки зі світовими ринками. У країнах, які обрали соціалістичний шлях розвитку, зовнішня торгівля контролюється державою.

Приблизно 80% африканського експорту – це сировина для промислового та сільськогосподарського використання. У більшості з них домінують лише одна-дві сільськогосподарські культури або певні корисні копалини.

Як правило, країни Центральної Африки, як і інші регіони, що розвиваються, експортують переважно природні ресурси, такі як нафта, газ, деревина та мінерали. Ці товари часто становлять значну частку експорту.

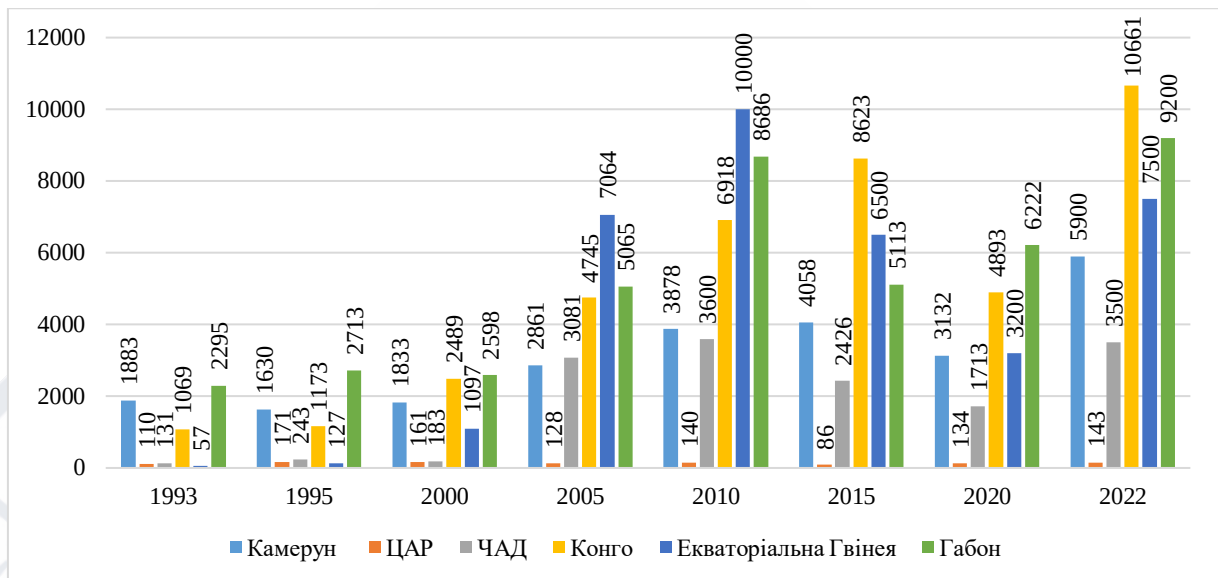

Рисунок 2.11 – Обсяги експорту країн ЮДЕАК 1993-2022 рр.,
млрд дол. США

Джерело: розроблено автором за даними [20]

Щодо імпорту, країни регіону можуть ввозити різні товари, включаючи машини, технології, продукти харчування, легкі промислові товари та інші товари для внутрішнього споживання та інфраструктурних проектів.

Темп росту експорту 2022 р. по відношенню до 1993 р. для Камеруна склав 313%, для ЦАР – 13 %, для ЧАД – 2671%, для Конго – 997%, Гвінеї – 13157%, та Габону – 401%.

Темп росту імпорту 2022 р. по відношенню до 1993 р. для Камеруна склав 707%, для ЦАР – 393%, для ЧАД – 1050%, для Конго – 527%, Гвінеї – 4666%, та Габону – 544%.

Порівнюючи обсяги експорту та імпорту країн двох інтеграційних угруповань НАФТА (USMCA) та ЮДЕАК. У країнах Мексика, Канада та США ці показник є стабільно зростаючими, проте можна виділити США за його лідируючою позицією. У країнах ЮДЕАК ці показники важко назвати стабільними, оскільки на рисунку 2.12, ми спостерігаємо досить різкі зміни, проте з 1993 року ми бачимо збільшення кількості експорту та імпорту.

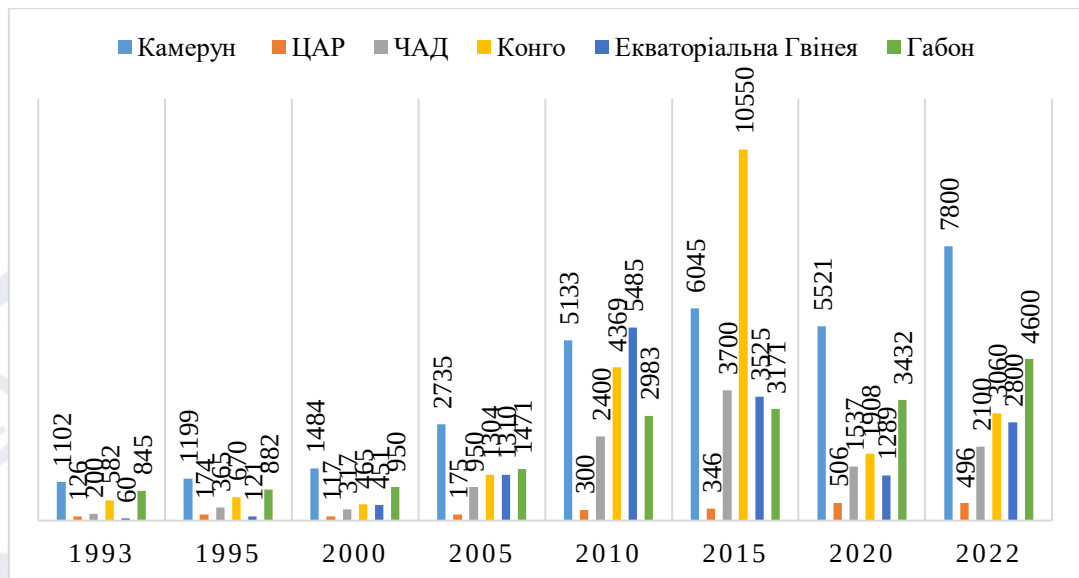

Рисунок 2.12 – Обсяги імпорту країн ЮДЕАК 1993-2022 рр.,
млрд дол. США

Джерело: розроблено автором за даними [20]

Зовнішньоекономічна діяльність країн НАФТА (USMCA) значно перевищує торгівлю країн ЮДЕАК, оскільки США є однією з найбільших світових економік, тоді як, країни Центральної Африки - менші за обсягом економіки.

Також, важливим порівняльним аспектом є те, що країни ЮДЕАК переважно домінують у виробництві та експорті сільськогосподарських товарів та енергоресурсів, на відміну від країн НАФТА (USMCA), які зосереджені на високотехнологічних та інноваційних товарах, технологіях та послугах [21].

Сальдо торгового балансу відображає різницю між експортом та імпортом товарів і послуг країни. Позитивне сальдо (додатне число) вказує на перевагу експорту над імпортом, тобто країна отримує більше доходів від продажу товарів та послуг на зовнішні ринки, ніж витрачає на імпорт. Негативне сальдо (від'ємне число) означає, що країна витрачає більше на імпорт, ніж отримує від експорту.

На рис. 2.13 представлено сальдо торгового балансу країн USMCA.

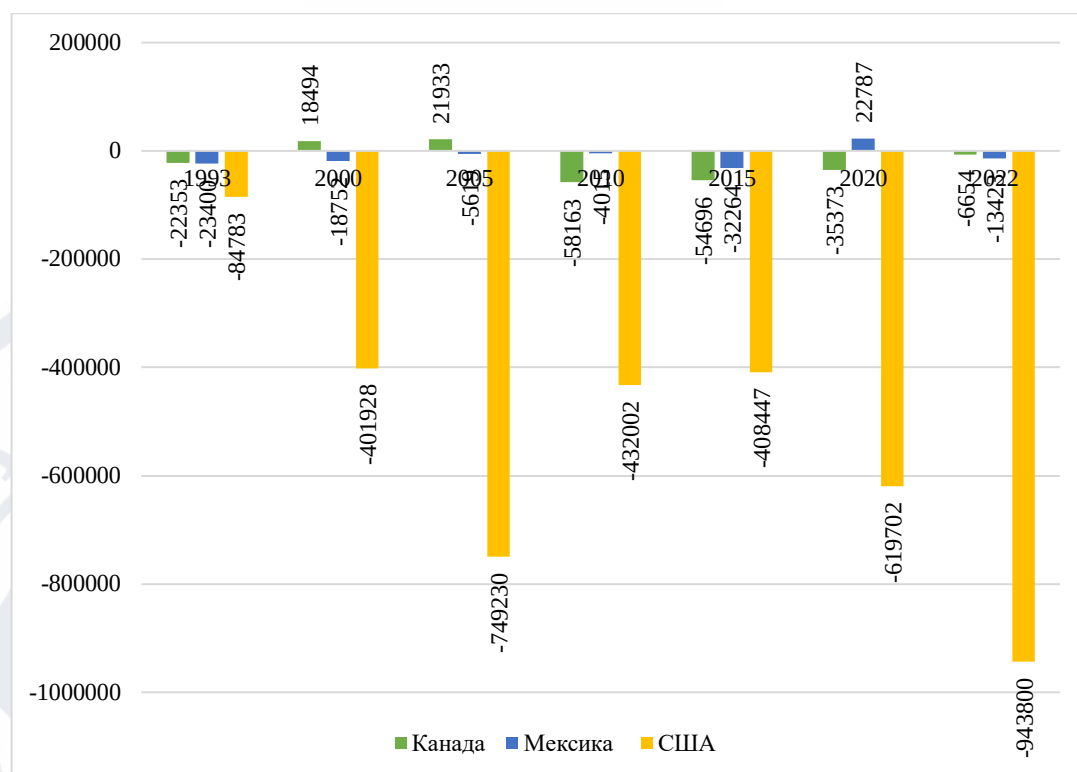

Рисунок 2.13 – Сальдо торгового балансу країн НАФТА (USMCA), 1993-2022 рр., млн дол. США

Джерело: розроблено автором за даними [20]

У Канади після 2000 року сальдо починає зростати, стаючи позитивним в 18,494 млн дол США у 2000 році, і досягає максимуму в 21,933 млн дол США у 2005 році. Протягом подальших років сальдо знову стає від'ємним, але показники покращуються з часом, зменшуючи від'ємне значення. Сальдо торгового балансу Мексики також переважно негативне протягом аналізованого періоду. Торговий баланс США показує великі дефіцити протягом більшої частини аналізованого періоду. Дефіцит почав зменшуватися в 2020 році, але все ще залишався надзвичайно великим у 2022 році.

Звичайно, ситуація з торговим балансом підтверджує, що лише у Канаді в основному були позитивні показники. У той час як в США та Мексиці, торговий баланс переважно залишався негативним, вказуючи на більший обсяг імпорту порівняно з експортом. Це свідчить про те, що ці країни досить сильно залежать від зовнішніх постачальників.

На рис. 2.14 продемонстроване сальдо торгового балансу країн ЮДЕАК.

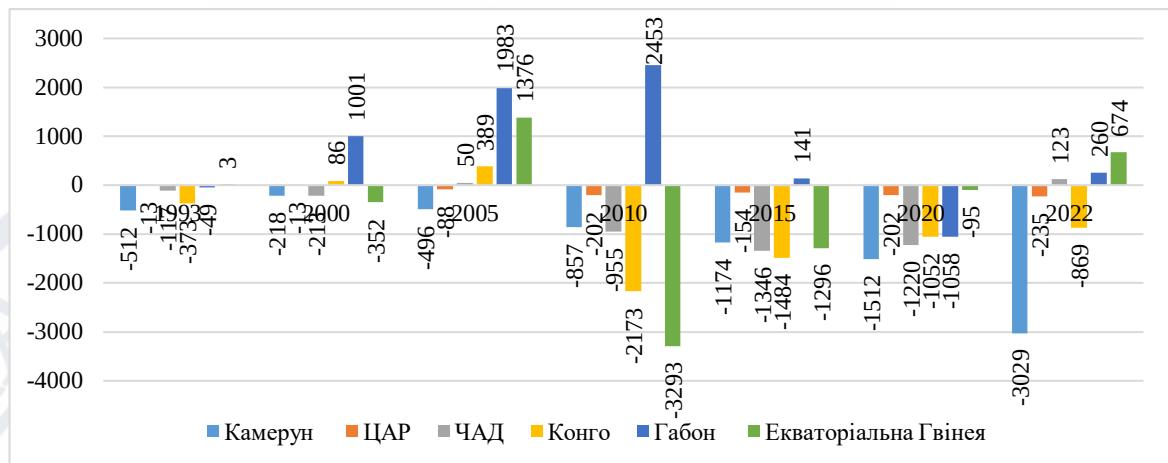

Рисунок 2.14 – Сальдо торгового балансу країн ЮДЕАК, 1993-2022 рр,
млн дол. США

Джерело: розроблено автором за даними [20]

Камерун -торговий баланс від'ємний протягом усього аналізованого періоду. Значення сальдо коливаються, але загалом показують негативний тренд, з різким зростанням від'ємного сальдо у 2022 році.

Сальдо торгового балансу Центральноафриканської Республіки (ЦАР) та Конго також від'ємне протягом усього аналізованого періоду.

Торговий баланс Чаду переважно від'ємний, за винятком 2005 та 2022 років, коли він був позитивним.

Баланс Габону був переважно позитивним протягом більшої частини аналізованого періоду. Значення сальдо зазвичай від'ємні, але зростають з часом, досягаючи значних позитивних значень у 2005 та 2010 роках.

Екваторіальна Гвінея: сальдо торгового балансу переважно від'ємне, хоча він коливається від позитивних до негативних значень.

Ці дані свідчать про складні економічні умови у деяких африканських країнах та їхню залежність від зовнішніх торговельних відносин.

Для вивчення впливу ключових зовнішньоекономічних показників на ВВП країн НАФТА (USMCA), ми побудували багатофакторну модель зв'язку між обсягами ВВП (y) і обсягами експорту товарів (x_1), імпорту товарів (x_2),

надходжень ПП (x_3), темп інфляції (x_4) та рівень безробіття (x_5) у період за 10 років (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Дані для побудови моделі багатфакторної регресії

	ВВП, млрд дол. США	Експорт товарів, млрд дол. США	Імпорт товарів, млрд дол. США	ПП до країни, млрд дол. США	Темп інфляції, %	Рівень безробіття, %
	y	x1	x2	x3	x4	x5
2013	20157	3272	3763	6400	5,3	19,4
2014	20880	3385	3901	6909	8,2	18,0
2015	21167	3181	3734	6968	3,3	16,6
2016	21549	3121	3657	7840	7,8	15,8
2017	22557	3350	3924	9248	10,2	14,2
2018	23738	3580	4217	8785	9,3	13,0
2019	24676	3603	4191	10737	7,6	12,9
2020	24195	3083	3750	12021	7,2	22,2
2021	27014	3708	4576	15090	16,6	16,9
2022	29459	4354	5342	12551	21,4	12,2

Джерело: складено автором

На основі даних зазначених в табл. 2.3, створили кореляційну матрицю для визначення ступеню впливу кожного показника на ВВП країн НАФТА (USMCA) (табл. 2.4). З даної кореляційної матриці можемо спостерігати, що найбільший вплив на ВВП країн має імпорт (0,90) та ПП (0,88). Вплив експорту (0,83), темп інфляції (0,88) та рівень безробіття (-0,42) є меншим.

За допомогою інструменту аналізу «Регресія» здійснили кореляційно-регресійний аналіз для країн НАФТА (USMCA) (рис. А.1 Додатку А).

Таблиця 2.4 – Кореляційна матриця впливу чинників на ВВП країн НАФТА (USMCA)

	ВВП, (y)	Експорт товарів, (x_1)	Імпорт товарів, (x_2)	ПП до країни, (x_3)	Темп інфляції, (x_4)	Рівень безробіття, (x_5)
x_1	0,837166989	1				
x_2	0,908369488	0,984135354	1			
x_3	0,885021738	0,545211258	0,659471011	1		
x_4	0,88546053	0,877323280	0,925537988	0,734648256	1	
x_5	-0,42066880	-0,6473850977	-0,568004211	-0,11246612	-0,4419923	1

Джерело: складено автором

З отриманого звіту рівняння регресії має такий вигляд:

$$y^{\text{НАФТА}} = 8647,8 - 7,26x_1 + 9,42x_2 + 0,40x_3 - 117,08x_4 - 115,18x_5 \quad (2.1)$$

Далі проведемо перевірку значущості коефіцієнтів у даному рівнянні регресії. Змінні, Р-значення яких перевищують заданий рівень значущості $\alpha=0,05$, необхідно поступово виключати з аналізу. Після цього побудуємо нову модель. Виключаємо змінні x_1 (експорт), x_4 (темпер інфляції) та x_5 (рівень безробіття) (рис. А.2 Додатку А). З отриманого звіту нове рівняння регресії має наступний вигляд:

$$y^{\text{НАФТА}} = 5166,09 + 3,25x_1 + 0,51x_2 \quad (2.2)$$

Коефіцієнти рівняння показують, як кількісно кожен фактор впливає на результативний показник при незмінності інших факторів.

Вплив імпорту на ВВП:

- Коефіцієнт при змінній x_1 (імпорт), дорівнює 3.25. Це означає, що збільшення імпорту на одиницю призводить до зростання ВВП на 3.25 одиниць при незмінності інших факторів. Таким чином, імпорт має позитивний вплив на ВВП країн НАФТА.

Вплив прямих іноземних інвестицій на ВВП:

- Коефіцієнт при змінній x_2 (ППІ), дорівнює 0.51. Це означає, що збільшення прямих іноземних інвестицій на одиницю призводить до зростання ВВП на 0.51 одиниць при незмінності інших факторів. Таким чином, прямі іноземні інвестиції також мають позитивний вплив на ВВП країн НАФТА, хоча й менш виражений, ніж імпорт.

Загалом, і імпорт, і прямі іноземні інвестиції сприяють зростанню ВВП країн НАФТА, з імпортом, що має сильніший вплив порівняно з прямими іноземними інвестиціями.

Висновки до розділу 2

Підсумовуючи розділ 2, можна дійти висновку, що інтеграційні об'єднання, такі як НАФТА (USMCA), спрямовані на самовдосконалення і зміцнення позицій на світовій економічній та політичній арені. Вони отримують вигоду від економічної інтеграції для підвищення ефективності та конкурентоспроможності. Зовнішні загрози можуть навіть слугувати стимулом до подальшого розвитку, оскільки примушують об'єднання працювати разом для захисту своїх інтересів.

Досвід Європейського Союзу показує, що інтеграція не означає втрати національної самостійності, але навпаки, може забезпечити більшу впевненість у себе на міжнародній арені. Розробка спільних політичних та торговельних стратегій дозволяє підвищити визнання національних брендів і створити нові можливості для соціально-економічного розвитку.

Однак залишається відкритим питання щодо оптимальних розмірів інтеграційних об'єднань, критеріїв вибору держав-членів та вибору між економічними розрахунками та політичним прагматизмом у питаннях розширення. Вирішення цих питань вимагає уважного аналізу і балансування між різними інтересами та підходами.

Кореляційно-регресійний аналіз показав, що основними факторами, які позитивно впливають на ВВП країн НАФТА, є імпорт товарів та прямі іноземні інвестиції. Модель регресії вказує, що імпорт має більший вплив, збільшуючи ВВП на 3,25 одиниць на кожну одиницю імпорту, тоді як прямі іноземні інвестиції збільшують ВВП на 0,51 одиниць на кожну одиницю інвестицій. Інші фактори, такі як експорт, темп інфляції та рівень безробіття, були виключені з моделі через їхню статистичну незначущість.

РОЗДІЛ 3

ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ МІЖНАРОДНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ДЛЯ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

3.1 Роль міжнародних інтеграційних процесів у зміцненні міжнародних економічних відносин

Глобальні інтеграційні процеси поступово зменшують значення окремих економік. У той же час, інтеграційні процеси на рівні підприємств також є основним рушієм розвитку. Посилення міжнародної конкуренції змушує компанії шукати шляхи злиття ресурсів та співпраці для того, щоб вижити та досягти лідерства на ринку. У глобальному ринковому середовищі кооперація та співпраця дають компаніям значну стратегічну перевагу. Більше того, характер управлінської діяльності змінюється від вузької спеціалізації до інтеграції. Тому рівні економічної інтеграції диференціюються як міжнародна, міжрегіональна, міжгалузева та внутрішньогалузева [8].

Інтеграційний процес є тим економічним базисом, який формує основу для об'єднання різних стадій підприємницької структури, її бізнес-систем і відтворювальних процесів. Створення великих, складних організаційних структур суб'єктів господарювання, які є рушійною силою економічного розвитку, відбувається шляхом інтеграції різних форм капіталу.

Міжнародна інтеграція грає ключову роль у сучасних міжнародних економічних відносинах, значно впливаючи на глобальну економіку та благополуччя країн. Цей вплив можна спостерігати у таких сферах:

1. Зближення національних економік:

- створення одного економічного простору: інтеграція призводить до зняття торговельних перешкод, впровадження єдиної системи стандартів, вільного руху товарів, послуг, капіталу та робочої сили. Це сприяє економічному зростанню, підвищує конкурентоспроможність та полегшує доступ до нових ринків.

- заглиблення спеціалізації та кооперації: країни концентруються на виробництві тих товарів та послуг, в яких вони найбільш ефективні, що сприяє взаємовигідній торгівлі та спільним проектам.

- зростання взаємозалежності: країни стають більш взаємопов'язаними, що зміцнює їх стійкість до економічних збурень та сприяє співпраці [25].

2. Формування нових правил та інституцій:

- створення міжнародних організацій: інтеграційні процеси призводять до заснування міжнародних організацій, які встановлюють спільні правила у сферах торгівлі, інвестицій, фінансів та інших економічних сферах.

- гармонізація національного законодавства: країни вирівнюють своє законодавство для уникнення подвійного регулювання та спрощення ведення бізнесу.

- спільне вирішення проблем: інтеграційні процеси сприяють співпраці країн у розв'язанні спільних проблем, таких як бідність, нерівність, зміна клімату та охорона довкілля.

3. Вплив на світову економіку:

- зростання обсягів світової торгівлі: інтеграція підтримує розширення світової торгівлі, що призводить до більш ефективного використання ресурсів та підвищення добробуту країн.

- прискорення економічного зростання: інтеграція сприяє прискоренню економічного розвитку країн-учасниць через збільшення інвестицій, впровадження новітніх технологій та розширення ринків.

- зниження рівня бідності: інтеграція може сприяти зменшенню рівня бідності шляхом підвищення доходів та створення нових робочих місць.

4. Вплив на національні економіки:

- зростання конкуренції: інтеграція призводить до збільшення конкуренції на внутрішніх ринках, що мотивує підприємства до підвищення ефективності та зниження цін.

- отримання доступу до новітніх технологій: інтеграція надає країнам можливість користуватися новітніми технологіями та знаннями, що може

сприяти розвитку їх економіки.

- ризики та виклики: інтеграція також може приносити ризики та виклики для країн, такі як втрата контролю над ключовими галузями економіки, збільшення нерівності та соціальної напруги [25].

Важливо зазначити, що вплив інтеграційного процесу на конкретну країну залежатиме від низки факторів, серед яких

Важливо зазначити, що вплив інтеграційного процесу на конкретну країну залежить від ряду факторів, таких як рівень розвитку, економічна структура, політична система якості інституцій та багато інших факторів.

Загалом, міжнародні інтеграційні процеси відіграють активну роль у міжнародних економічних відносинах. Також сприяє економічному зростанню, добробуту та вирішенню спільних проблем. Однак важливо враховувати ризики та виклики, пов'язані з інтеграцією.

3.2 Сучасні виклики розвитку інтеграційних об'єднань

Прискорення процесів глобалізації та інтеграції наприкінці 20-го століття стало наслідком багатьох факторів, вплив яких на людство ще не до кінця зрозумілий. Найуспішнішим інтеграційним проектом став Європейський Союз (ЄС), який об'єднав 27 європейських країн; у 21 столітті людство стикається з безпрецедентним у світовій історії зростанням глобальної проблеми, яка стає важливим фактором розвитку, але ігнорування якої може мати катастрофічні наслідки.

Економічна інтеграція – це, по суті, спільне об'єднання держав для використання обмежених природних, трудових і фінансових ресурсів, наявних у кожній державі. Вона спрямована на створення конкурентоспроможної продукції на міжнародному ринку та подолання криз, які призводять до соціальних проблем у цих країнах, таких як бідність, безробіття та валютні кризи [11].

Термін "економічна інтеграція" широко використовується для опису

співпраці між державами, але його значення відрізняється від простого економічного співробітництва. Інтеграція означає більше, ніж співпраця між країнами або зовнішня торгівля. По-перше, інтеграція є невід'ємною частиною глобальної економіки [13]. Міжнародна економічна інтеграція визначається як відносини або процес, що розвивається на двох рівнях: мікроекономічному та макроекономічному.

На мікроекономічному рівні інтеграція проявляється через вертикальну та горизонтальну інтеграцію. Вертикальна інтеграція відбувається, коли об'єднуються підприємства на відносно різних стадіях виробництва (наприклад, виробники сировини та виробники кінцевої продукції). Горизонтальна інтеграція, з іншого боку, відбувається між підприємствами на одній стадії виробництва (наприклад, злиття декількох підприємств, що виробляють один і той самий продукт).

На макроекономічному рівні інтеграція проявляється через різні форми і типи регіональних інтеграційних угод. До них відносяться формування торговельних зон, митних союзів, спільних ринків тощо [14].

По-друге, процес інтеграції - це зменшення або усунення бар'єрів (таких як торгові тарифи, квоти та мита) між однією групою країн з метою сприяння обміну товарами та ресурсами.

Економічна інтеграція країн – це не випадковий шлях, а безперервний процес, що включає кілька етапів. На кожному етапі її функціонування стає більш складним: Зона вільної торгівлі; Митний союз; Спільний ринок; Економічний союз; Повна економічна інтеграція [15].

Повна економічна інтеграція означає вільний рух товарів, послуг, капіталу та людських ресурсів в рамках інтеграції, координацію та реалізацію спільної економічної політики та існування єдиної офіційної валюти для всіх інституцій співтовариства [16].

Проходження всіх етапів економічної інтеграції свідчить про те, що країни є економічно компетентними. Тому не всі країни проходять всі етапи інтеграції. Наприклад, багато країн зупиняються на етапі створення зони

вільної торгівлі або митного союзу. Це пов'язано з тим, що вони можуть отримати певні вигоди від торговельно-економічного співробітництва без суттєвих змін у внутрішній політиці чи економічній структурі.

Сучасні інтеграційні об'єднання стикаються з низкою викликів, які впливають на їхню стабільність та ефективність. Деякі з найважливіших з них включають:

1. Економічна невизначеність: глобальна економічна нестабільність, фінансові кризи та коливання валютних курсів створюють економічні труднощі для інтеграційних об'єднань, особливо в країнах-учасниках.

2. Політичні та соціальні відмінності: відмінності в політичних і соціальних інститутах країн-членів можуть призводити до конфліктів і ускладнювати прийняття спільних рішень, що може паралізувати або послабити інтеграційний процес.

3. Загрози безпеки: тероризм, кібератаки та геополітичні конфлікти можуть створити несприятливе середовище для співпраці та вимагати перегляду стратегій безпеки в рамках інтегрованого союзу.

4. Націоналізм і популізм: зростання націоналізму і популізму може призвести до тенденції виходу країн з інтегрованих структур, що загрожує їхній згуртованості.

5. Пандемії та глобальні кризи: пандемії, стихійні лиха та інші глобальні кризи можуть порушити нормальне функціонування інтеграційних інститутів і поставити під сумнів їхню стійкість та здатність вирішувати спільні проблеми [21].

6. Торговельні суперечності: посилення торговельних суперечностей між основними гравцями у світовій економіці може порушити торговельні потоки та негативно вплинути на інтеграційні структури.

7. Зміна клімату: зростаюче занепокоєння щодо зміни клімату може вимагати запровадження нових стратегій та політик для адаптації до нових умов [19].

Інтеграційні об'єднання повинні бути готовими відповісти на ці виклики,

адаптувати стратегії та сприяти спільним діям для забезпечення сталого та ефективного функціонування.

3.3 Перспективи подальшого розвитку міжнародних інтеграційних процесів

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується розширенням і поглибленням інтеграційних процесів, що впливають на різні аспекти міжнародних економічних відносин. Зростаюча взаємозалежність національних економік на різних рівнях - двосторонньому, субрегіональному, регіональному та міжрегіональному - є передумовою сучасних міжнародних економічних відносин. Деякі форми економічної взаємодії є підрядними від рівня розвитку країн-учасниць, а їх особливості впливають на характер і мотивацію інтеграції [25].

Сучасна міжнародна економічна інтеграція розвивається під впливом різних чинників світового розвитку, серед яких глобалізація та регіоналізація є ключовими. Ці два процеси взаємно підсилюють один одного і конкретизуються, організовуються та моделюються на регіональному рівні. Розширюючись, ці структури розвивають механізми економічного співробітництва, які згодом можуть стати важливим надбанням світової економічної спільноти на глобальному рівні.

Розвиток інтеграційних процесів став однією з визначальних рис сучасного світу. В основі цього лежить необхідність створення регіональних інтеграційних об'єднань. Ситуація глобалізації показує, що матеріальні елементи суверенітету окремих держав є недостатніми для забезпечення їхніх національних інтересів та вирішення сучасних проблем у контексті міжнародно-правового та економічного розвитку [17].

Перспективи подальшого розвитку міжнародних інтеграційних процесів залежать від ряду факторів, які включають економічні, політичні та соціокультурні аспекти. Одні з можливих напрямків та важливих факторів:

1. Глибше економічне співробітництво: заохочення глибших форм економічного співробітництва може призвести до укладання нових угод про вільну торгівлю та створення спільних економічних просторів. Це може сприяти подальшому зростанню та розвитку учасниць.

2. Розширення географії інтеграції: поява нових інтеграційних об'єднань та розширення учасниць існуючих можуть створити більше можливостей для міжнародної співпраці та обміну.

3. Впровадження інноваційних технологій: використання новітніх технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн та інші, може полегшити ефективніше управління та сприяти розвитку інтеграційних об'єднань.

4. Більша увага до сталого розвитку: інтеграційні об'єднання можуть надавати більше уваги соціально-економічній стійкості, розвитку та захисту довкілля, враховуючи принципи сталого розвитку [40].

5. Реформи внутрішніх структур: потреба в удосконаленні внутрішніх механізмів управління та прийняття рішень може вести до реформ та модернізації структур інтеграційних об'єднань.

6. Боротьба з глобальними викликами: спільна реакція на глобальні виклики, такі як пандемії, зміна клімату та кібербезпека, може вимагати збільшеної співпраці та координації серед країн-учасниць.

7. Сприяння соціокультурній взаємодії: збільшена увага до культурного обміну, освіти та співпраці в галузі науки може зміцнити соціокультурні зв'язки між країнами.

У цілому, майбутнє міжнародних інтеграційних процесів залежить від здатності країн пристосовуватися до нових умов та вирішувати спільні проблеми для досягнення стабільності та зростання [18].

Сучасні уявлення про розвиток інтеграційних процесів ґрунтуються на великому досвіді, накопиченому в практиці розбудови інтеграційних угруповань, зокрема досвіді Європейського економічного співтовариства (пізніше - Європейського Союзу). Цей досвід показує, що розуміння окремих етапів інтеграційного процесу є логічним і раціональним уявленням про

природу самого інтеграційного процесу [30].

Введення терміну "економічний і валютний союз" замість поняття "економічний союз" є логічним для опису найвищої форми економічної інтеграції. Економічний та валютний союз є частиною єдиного процесу, який є взаємодоповнюючим та неподільним. Економічний і валютний союз формує низку паралельних заходів, спрямованих на створення єдиного економічного, валютного, інформаційного та правового простору для інтегрованого угруповання. Це означає, що наднаціональні органи координують економічну політику країн-членів з метою зближення їхніх рівнів соціально-економічного розвитку, встановлення фіскальних обмінних курсів і переходу до єдиної монетарної політики [38].

Європейський Союз (ЄС) є найбільшим за масштабами, глибиною та динамізмом інтеграційним об'єднанням між країнами. Він є прикладом успішної економічної, політичної та валютної інтеграції, що призвела до створення єдиного ринку, спільної валюти та широкого спектру спільних політик.

Північноамериканський інтеграційний процес, зокрема у формі Північноамериканської федерації, базується насамперед на економічному підґрунті та тісній взаємодії національних економік. Однак за відсутності спільної валюти та політичної єдності вони не досягли рівня інтеграції ЄС.

Країни Латинської Америки першими серед країн, що розвиваються, стали на шлях регіональної інтеграції. Тут активно формуються і розвиваються різні регіональні та субрегіональні угруповання, такі як МЕРКОСУР і Тихоокеанський альянс [25].

Успішний економічний розвиток країн Азії є предметом наукового та практичного інтересу. Азійський регіон відомий своєю швидкою індустріалізацією та економічним зростанням, що сприяє високому рівню економічного розвитку різних країн, зосереджених в одному регіоні.

Фактори, що впливають на створення регіональних інтеграційних угруповань, дуже різноманітні і включають в себе поєднання економічних,

політичних, правових, ідеологічних та культурних мотивацій. Ця складність свідчить про те, що було б помилкою обмежувати інтеграцію лише економічними, політичними та іншими аспектами. Кожен регіональний процес має свої особливості, які визначаються взаємодією цього складного комплексу факторів. Тому при формулюванні загальних закономірностей розвитку регіональної інтеграції важливо уникати однобічного підходу і враховувати специфіку кожного регіонального процесу.

Регіональні інтеграційні угруповання формуються під впливом різноманітних факторів, включаючи економічні переваги, політичну взаємодію, правові зобов'язання та ідеологічну і культурну спільність. Ці фактори взаємодіють у складний спосіб і можуть відрізнятися в різних регіонах [34].

З огляду на це розмаїття, важливо підкреслити, що не існує універсальної моделі розвитку регіональних інтеграційних процесів. Кожен регіон має свої унікальні обставини, історію та особливості, які впливають на те, які країни об'єднуються і які цілі вони ставлять перед собою.

Тому, аналізуючи регіональні інтеграційні процеси, важливо враховувати контекст кожного конкретного регіону та уникати узагальнень, оскільки розвиток інтеграції може бути дуже різноманітним навіть у межах одного регіону.

Інтеграційне угруповання розвинутих країн створює економічні зв'язки, підпорядковані наднаціональним інтересам, і сприяє поступовому зближенню основних характеристик міжнародного ринку. Регіоналізм, який орієнтується на ринкову уніфікацію економічного розвитку країн-членів інтеграційного угруповання, сприяє прискоренню процесу глобалізації. Особливо це стосується тих випадків, коли регіональна економічна інтеграція набуває континентальних масштабів.

Висновки до розділу 3

Отже, підсумовуючи розділ 3, можна дійти висновку, що міжнародні інтеграційні процеси відіграють важливу роль у сучасних міжнародних економічних відносинах. Міжнародні інтеграційні процеси мають значний вплив на світову економіку та добробут країн. Цей вплив проявляється в таких аспектах: зближення національних економік, формування нових правил та інститутів, вплив на світову економіку та національні економіки. Важливо зазначити, що вплив інтеграційного процесу на конкретну країну залежить від низки факторів, у тому числі від рівня розвитку цієї країни.

Загалом, міжнародні інтеграційні процеси відіграють активну роль у міжнародних економічних відносинах.

Міжнародна інтеграція відіграє активну роль в економічних відносинах. Вона сприяє економічному зростанню, добробуту та вирішенню спільних проблем. Однак важливо також враховувати ризики та виклики, пов'язані з інтеграцією. Інтеграційні процеси на міжнародному рівні та на рівні підприємств є рушійною силою економічного розвитку.

Це рушійна сила економічного розвитку. Інтеграція стимулює конкуренцію, сприяє співпраці та забезпечує доступ до нових технологій.

Інтеграція призводить до зближення національних економік і сприяє розвитку торгівлі та інвестицій. Сприяє залученню інвестицій. Стимулює економічне зростання і підвищує добробут країн-учасниць.

Процес інтеграції також сприяє формуванню нових правил та інститутів, що регулюють міжнародну торгівлю, інвестиції та інші види економічної діяльності. Це допоможе підвищити прозорість та передбачуваність ділових відносин, стимулювати інвестиції та торгівлю.

Загалом, міжнародні інтеграційні процеси відіграють важливу роль у зміцненні міжнародних економічних відносин.

ВИСНОВКИ

Існують різноманітні інтеграційні об'єднання в світі, що відрізняються за ступенем розвитку, кількістю учасників та поставленими завданнями. Аналізуючи найбільші та найрозвиненіші інтеграційні угруповання, можна зазначити, що Європейський союз, Співдружність Незалежних Держав (СНД), Японсько-Американський економічний партнерство (АСЕАН), Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС) та Меркосур є серед найуспішніших. З цих об'єднань найбільш розвиненим є ЄС, який на сьогоднішній день є економічним союзом. Інші мають значну кількість учасників, включаючи країни різних рівнів розвитку, та співпрацюють з країнами, що знаходяться на різних етапах економічного розвитку. Більшість цих об'єднань зосереджуються на економічних та торговельних питаннях. У той час як інтеграція країн СНД ще не досягла такого рівня успіху, як ЄС або НАФТА, вона активно розвивається і намагається зростати. Щодо інтеграції країн Африки, можна відзначити, що вона все ще перебуває на ранньому етапі розвитку і не досягла такого успіху, як ЄС чи НАФТА.

У порівнянні інтеграційних угруповань Африки та Америки важливо враховувати їхні унікальні особливості, інтереси та історичний контекст, які визначають їхні інтеграційні зусилля. В Африці спостерігається активний розвиток інтеграційних процесів, таких як Економічне співтовариство держав Західної Африки (ЕКОВАС) та митний і економічний союз Центральної Африки (ЮДЕАК). Ці організації працюють над створенням загальних ринків, координацією економічних політик та сприянням розвитку регіону.

У Сполучених Штатах Америки та Канаді існує Північноамериканська асоціація вільної торгівлі (НАФТА), яка є ефективним інтеграційним угрупованням. НАФТА спрямована на вільний рух товарів, послуг, капіталів та інвестицій між країнами, створюючи умови для співпраці та зростання економік.

Однак, незважаючи на спільні цілі інтеграції, важливо розуміти, що

регіональні особливості та різниці в геополітиці можуть визначати різні шляхи інтеграції для кожного регіону. Африка та Америка продовжують розвивати свої унікальні моделі інтеграції, враховуючи свої внутрішні потреби та виклики.

Інвестиції грають ключову роль у міжнародних інтеграційних об'єднаннях. НАФТА, представлена стабільними умовами для іноземних інвесторів, забезпечує потенціал для економічного зростання та розвитку, привертаючи їхні інтереси до регіону та нових ринків.

Проте, ЮДЕАК стикається з нестабільністю та невеликим обсягом інвестицій. Політичні та економічні труднощі, низький рівень розвитку та нестабільність інфраструктури можуть бути факторами, що гальмують інтерес інвесторів та визначають невизначеність та ризики для бізнесу в цьому регіоні.

Зовнішньоекономічна діяльність країн НАФТА визначається значно вищими обсягами торгівлі порівняно з країнами ЮДЕАК. Це обумовлено тим, що США є однією з найбільших світових економік, а країни Центральної Африки залишаються меншими за обсягом економіками.

Крім того, важливо відзначити, що країни ЮДЕАК в основному спеціалізуються в виробництві та експорті сільськогосподарських товарів та енергоресурсів. У той час як країни НАФТА фокусуються на високотехнологічних та інноваційних товарах, технологіях та послугах. Ці різниці в спеціалізації відображають особливості їхньої економічної структури та виробничих потужностей. Регіональні інтеграційні процеси стали найвпливовішим елементом розвитку глобальної економічної динаміки. Це об'єктивний процес, який встановлює стійкі економічні зв'язки та розподіл ролей між національними економіками, які можуть бути схожими за рівнем економічного розвитку або суттєво відрізнятися у своєму розвитку. Найрозвинутіші інтеграційні процеси виходять за межі можливостей урядів, а їхні механізми мають свою специфіку, що зумовило різні моделі регіональної інтеграції та напрями інтеграційної політики.

Результати кореляційно-регресійного аналізу для країн НАФТА

(USMCA) показують значний вплив зовнішньоекономічних чинників на ВВП. На основі початкової моделі було виявлено, що імпорт товарів та темп інфляції мають найбільший кореляційний зв'язок з ВВП, зі значеннями 0,90 та 0,88 відповідно. Прямі іноземні інвестиції також мали високий кореляційний зв'язок з ВВП (0,88). Натомість рівень безробіття показав негативну кореляцію (-0,42).

Після перевірки значущості коефіцієнтів, змінні експорту, темпу інфляції та рівня безробіття були виключені з моделі. Нова спрощена модель регресії показала, що імпорт та прямі іноземні інвестиції мають позитивний вплив на ВВП країн НАФТА. Зокрема, збільшення імпорту на одиницю призводить до зростання ВВП на 3,25 одиниць, тоді як збільшення прямих іноземних інвестицій на одиницю призводить до зростання ВВП на 0,51 одиниць.

Таким чином, обидва чинники сприяють зростанню ВВП країн НАФТА, причому імпорт має сильніший вплив порівняно з прямими іноземними інвестиціями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Козик В. В. та ін. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. для студ. Вузів. Львів: Львівська політехніка, 1999.
2. Тунян А. Т. *Ефективна економіка*. Міжнародні організації в умовах формування інтеграційних процесів. м. Харків, 2014
3. Козик В.В., Пайкова Л.А., Давиденко Н.Б. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Знання-Прес, 2002. 406 с.
4. Деркач Т. В. Регіональна економічна інтеграція у системі глобалізації світової економіки. Т. В. Деркач. Економічні інновації. 2014. Вип. 57. С. 127-135.
5. Міжнародні інтеграційні процеси сучасності: монографія [А. С. Філіпенко, В. С. Будкін, М. А. Дудченко та ін.]. К. : Знання України, 2004. 304 с.
6. Рут Ф., Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції. К.: Основи, 1998. 744 с.
7. Резнічук М.С. Теоретичні засади економічної інтеграції. Журнал європейського і порівняльного права, 2018. С. 57-66.
8. Ортіна Г. Вплив інтеграційних відносин на формування стратегії розвитку реального сектора економіки. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2014. № 1 (16). С. 129–134.
9. Передрій О. С. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. К.: Знання, 2008. 264 с.
10. Левківський В. М., Антоненко В. Теоретичні засади формування та розвитку міжнародної економічної інтеграції. *Науковий вісник ЧДІЕУ Міжнародна Економіка*. 2012. Т. 2(14). С. 120–124.
11. Скопенко Н. С. Основні причини, переваги та недоліки формування інтегрованих структур в харчовій промисловості України. Київ. 2010. 146 с.
12. Європейська інтеграція: сучасний стан і перспективи: Збірник наук. ст. Мн.: ЄГУ, 2001. 336 с.

13. Гронтковська Г.Е., Ряба О.І, Венцурик А.М., Красновська О.І. Міжнародна економіка: навч. Пос. .К.: ЦУЛ, 2014. 384 с.
14. Воронова С.М., Мазаракі А.А. Міжнародна економічна інтеграція: конспект лекцій з курсу «Міжнародні економічні відносини» Київ, 1994. 286 с.
15. Лук'яненко Д. Г. Розвиток національної економіки в умовах міжнародної інтеграції. Київ. держ. екон. ун-т. Київ, 1996. 45 с.
16. Коропецький І. С. Дещо про минуле, недавнє минуле та сучасне української економіки. Київ: Либідь, 1995. 237 с.
17. Офіційний сайт інтеграційного угруповання ЕКОВАС. URL: <http://www.ecowas.int/> (дата звернення 11.03.2024).
18. Мариніна С.В. Науково-технічна та інноваційна модель розвитку України як фактор інтеграції до Європейського Союзу. Соціально-економічні проблеми України в глобальному просторі: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Чернівці, 26-27 квітня 2012 р. С. 58-60.
19. Лук'яненко Д.Г. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності. Навч. посіб. Д.Г. Лук'яненко. К.: КНЕУ, 2005. 204 с.
20. UNCTADstat. URL: <https://unctadstat.unctad.org/> (дата звернення 05.03.2024).
21. Булатова О.В. Регіональна складова глобальних інтеграційних процесів: монографія. Донецьк: ДонНУ імені В. Стуса, 2012. 386 с.
22. Безрукова Н. В., Джурка Н. В. Економічні відносини країн-членів НАФТА: оцінка результатів співпраці. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/81.pdf (дата звернення 15.03.2024).
23. Сіденко В.Р. Україна в процесах міжнародної інтеграції. Х.: Форт, 2003. 280 с.
24. The World Bank URL: <https://www.worldbank.org/> (дата звернення 15.03.2024).
25. О.І.Шнирков, А.С.Філіпенко, А.П.Румянцев та ін.; за ред.

О.І.Шниркова, В.І.Муравйова. Зони вільної торгівлі на початку ХХІ століття: монографія.. К.: Київський університет, 2013. 399 с

26. Шпак Н. Г. Вплив інтеграційних процесів на міжнародну економічну систему. Світ наукових досліджень. 2019. Секція 8. *Світова економіка та міжнародні відносини*. № 29. URL: <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/3146/> (дата звернення 25.02.2024).

27. Пахомов Ю.М. Національні економіки в глобальному конкурентному середовищі. К.: Україна, 1997. 237 с.

28. Петрик С., Салатюк Н. Інфляція та її вплив на економіку та соціальну сферу. *Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у ХХІ столітті*. 2014. № 80. С. 20–21.

29. Офіційний сайт інтеграційного об'єднання НАФТА. URL: <http://www.naftanow.org> (дата звернення 25.02.2024).

30. Варламова М., Барчук К., Оришко Д. Міжнародна регіональна економічна інтеграція країн Америки та Африки. *Економіка та суспільство*. 2023. № 57. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-136> (дата звернення 25.02.2024).

31. Харчук С. А., Пенькна І. С. Безробіття як одне з глобальних проблем світу та напрями його подолання. *Економіка та держава*. 2016. № 7. С. 71–76.

32. Герст П. Томсон Г. *Сумніви в глобалізації*. Міжнародна економіка і особливості керування Пер. з англ. К. К.І.С., 2002. 306 с.

33. Варламова М., Ковальова О.І., Козачишина А.С., Лясковець К. К. Особливості інтеграційних процесів країн НАФТА. *Економіка і організація управління*. 2021. № 2 (42). С. 66–75.

34. Кочергіна Н. Вплив інтеграційних процесів на розвиток міжнародного бізнесу. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2008. № 103. С. 52–54.

35. Гірман А. Інтеграція у міжнародних відносинах. *Регіональні студії*. 2022. № 28. С. 63–66.

36. Філіпенко А.С., Будкін В.С., Рогач О.І. та ін. Світова економіка:

Підручник. К.: Либідь, 2007. 636 с

37. Палагнюк Ю.В. Процес інтеграції на європейському континенті: теоретичні та історичні аспекти. *Демократичне врядування*. 2013. Вип. 12 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2013_12_11 (дата звернення 05.03.2024).

38. Ринейська Л. С. Роль міжнародних організацій у формуванні міжнародних стратегій економічного розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6178> (дата звернення 05.03.2024).

39. Тихончук Л.Х. Міждержавні інтеграційні об'єднання як інструмент регулювання міжнародних торгівельних відносин. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. №11. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1144> (дата звернення 05.03.2024).

40. Шедяков В. Процеси трансформації міжнародних економічних відносин як «вікно можливостей» для змін стратегічного значення. *Макроекономічні аспекти сучасної економіки*. 2021. № 6. Р. 34–39.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

SUMMARY OUTPUT								
Regression Statistics								
Multiple R	0,991157323							
R Square	0,98239284							
Adjusted R Square	0,960383889							
Standard Error	585,7405536							
Observations	10							
ANOVA								
	df	SS	MS	F	Significance F			
Regression	5	76571375,62	15314275,12	44,63606058	0,001332501			
Residual	4	1372367,985	343091,9961					
Total	9	77943743,6						
	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%	Lower 95,0%	Upper 95,0%
Intercept	8647,843911	5355,328457	1,614811114	0,181653044	-6220,931569	23516,61939	-6220,931569	23516,61939
X Variable 1	-7,269518299	5,505108574	-1,320504074	0,257153871	-22,55415005	8,015113455	-22,55415005	8,015113455
X Variable 2	9,429416925	4,565061464	2,065561877	0,107770781	-3,24522563	22,10405948	-3,24522563	22,10405948
X Variable 3	0,450512838	0,145158765	3,103586867	0,036095394	0,047487494	0,853538181	0,047487494	0,853538181
X Variable 4	-117,0830837	110,8665704	-1,056072026	0,350497423	-424,8980305	190,7318631	-424,8980305	190,7318631
X Variable 5	-115,186469	94,04826475	-1,22475911	0,287859318	-376,3063133	145,9333753	-376,3063133	145,9333753

Рисунок А.1 – Звіт функції «Регресія» для країн НАФТА (USMCA)

Джерело: розроблено автором самостійно на основі табл. 2.3

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ А

SUMMARY OUTPUT								
Regression Statistics								
Multiple R	0,98481462							
R Square	0,969859836							
Adjusted R Square	0,96124836							
Standard Error	579,3145264							
Observations	10							
ANOVA								
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>			
Regression	2	75594506,36	37797253,18	112,6241179	4,75346E-06			
Residual	7	2349237,244	335605,3205					
Total	9	77943743,6						
	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	5166,09786	1609,342994	3,210066394	0,01485671	1360,606389	8971,589332	1360,606389	8971,589332
X Variable 1	3,256016046	0,494605273	6,58305971	0,000309142	2,086460422	4,42557167	2,086460422	4,42557167
X Variable 2	0,51844434	0,089424101	5,797590723	0,000665176	0,306989942	0,729898739	0,306989942	0,729898739

Рисунок А.2 – Звіт функції «Регресія» для оновленої моделі країн НАФТА (USMCA)

Джерело: розроблено автором самостійно на основі табл. 2.3